בס"ד

טיב הקהילה

יו"ל ע"י קהילת שבתי בבית ד'
בנשיאות מורנו ורבנו הרה"צ
רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

גליון מיוחד לרגל חג הפסח

מצודע
י"ב ניסן תשפ"ד

הזמנים לפי אופק ירושלים

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

הדה"נ	6:35
מוצש"ק	7:50
ר"ת	8:29

סוף זמן קריאת שמע ותפילה

סוזק"ש א'	8:33	סוז"ת א'	9:55
סוזק"ש ב'	9:18	סוז"ת ב'	10:25

הזמנים לפי שעון קיץ

גליון מס':
724

טיב המערכת

נגע צרעת בבית

לפני הרבה שנים היתה משפחת אחת שהגיעה לארץ זרה, והגויים שהיו שם לקחו אותם לעבדים ועינו אותם מאוד במשך שנים רבות, בינתיים המשיכו בני המשפחה להתרבות מאוד עד שהיו לעם גדול, ואחרי שנים רבות הצילם הבורא והוציאם מגלותם, וכדי לזכור את הניסים שעשה להם, נקבע זמן יציאתם לחירות להיות ימים טובים, ובכל שנה ושנה נחגגים הימים הללו ברוב שמחה ופאר, זהו למעשה תקציר סיפור יציאת מצרים.

התורה אומרת 'כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזה', מה היינו מצפים שיהיה המשך הפסוק, אולי כמו שכתוב במקום אחר 'וישבתם לבטח בארצכם', וכדומה, אבל כאן ההמשך שונה 'ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם', עד כאן, ואנו תמהים: זו הבשורה? זה מה שהתורה מבטיחה לנו? תנסו אתם את המתכון הזה.. תאספו את בני משפחתכם ותבשרו להם בשורה חגיגית: אנחנו עוברים למקום חדש, ומה יהיה שם? 'נגע צרעת בבתים', התשובה תהיה 'לא רוצים' בקול גדול!

אבל רבותינו אכן אומרים שיש כאן בשורה, וכך כותב רש"י 'בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, ועל ידי הנגע נותץ הבית ומוצאן', אכן יש כאן בשורה, רק אנחנו לא יכולים לראות ולהבין את זה עד שרואים את הישועה בעין, למרות שהישועה כבר היתה מוטמנת בתוך הקירות מלפני ארבעים שנה.

בליל הסדר נקרא בהגדה 'שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו', ועכשיו עם ישראל נרדף מבית ומחוץ, ויש שעלולים חלילה ליפול ליאוש, אבל עלינו לזכור מה קרה כאשר הפרסיים רצו 'להשמיד להרוג ולאבד', קיבלנו את חג הפורים, וכשיצאנו ממצרים קיבלנו את חג הפסח וגם סוכות, אבל בואו נקרא את ההמשך 'והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם', עלינו לזכור שהישועה כבר מוכנה ומזומנת, אנחנו רק צריכים להתחזק באמונה בקב"ה ולסמוך עליו שהוא ודק הוא זה שיושיע את עמו מכל העומדים עלינו לכלותינו, ובפרט שאנו עומדים בפתחו של 'חג האמונה'! (ע"פ טיב התורה-מצורע)

טיב הפרשה

במעלת ראיית פני צדיק

וַיָּצָא הַכֹּהֵן אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִרְפָּא נֶגַע הַצָּרַעַת מִן הַצָּרוּעַ: (יד, ג)

...

איתא בספר 'צוואת הריב"ש' (הנהגות ישרות, אות נ), שהראיה עושה רושם באדם הן לטב והן למוטב, ועל כן יהיה זהיר מלהסתכל על בני אדם שאין מחשבותיהם דבוקים להבורא יתברך שמו, כי תהיה לו על ידי זה פגם בנפשו, אולם יסתכל בבני אדם כשרים הדבוקים תמיד בבוראם, כי בכך יקנה קדושה בנפשו, עכתו"ד.

זהו אחד הטעמים שמחמתם נהגו בחצרות החסידים לנסוע אל הצדיקים הקדושים בשבתות ובימים טובים, לא היה זה רק כדי לקנות דרכים בעבודת ה', כי גם אלו שעדיין לא היה להם רצון והשתוקקות לעבודת ה' הופיעו בהיכלי הצדיקים באותם ימים קדושים, וזאת רק כדי להביט בפניו הטהורים של הצדיק, כי בראיה זו נמשך על האדם הארה מקדושת הצדיק, ומתוך כך יבוא לידי השתוקקות לעבודת בוראו.

ואכן כמה וכמה עובדות מקובל בפי החסדים אודות סגולה זו, ביניהם מסופר, על הגה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זצ"ל, שאמר, שזה שזוכה להתפלל מתוך התלהבות, בא לו מזה שראה פעם אחת את הרה"ק רבי אורי מסטרליסק זי"ע, ואילו היה זוכה גם לשמוע את תפילתו, היה זוכה להתלהבות פי כמה וכמה.

כמו כן מסופר על הרה"ק בעל ה'מגן אברהם' מטריסק זי"ע, שפעם ביקר בעיר 'מונקאטש', ואלפים ורבבות באו לחזות בזיו פניו הקדושים, וכיון שהיה שם דוחק גדול, ביקש הרה"ק ממשמשיו שירימו אותו על הכסא, כדי שגם הילדים יוכלו לראותו, באמרו, שיהא דבר זה טובה עבורם ברוחניות ובגשמיות.

קדושה זו שזוכה האדם בהביטו על הצדיק היא בחינת 'נוקבא', כי עיני האדם נעשים כלי לקבל הארה מזיו קדושת הצדיק. ואותה קדושה נמשך על האדם מבלי שהצדיק שהוא בחינת 'דכורא' יכוון להשפיע עליו, כי גם אם אין הצדיק יודע כלל שמאן דהוא מביט עליו נמשך הקדושה על המביט, ואם כך הוא כשאין הצדיק מכוון לכך, כל שכן אם זוכה מאן דהוא שהצדיק המשפיע נותן עליו את עיניו בכוונה כדי להמשיכו אל הקדושה, אז זוכה האדם למידה גדושה של קדושה וטהרה. וזהו כעין האמור כלפי שמיא בכל ששת ימי הבריאה: 'וירא אלקים כי טוב' (בראשית א, ד; י; יב; יח; כא; כה), שכביכול על ידי ראייתו של הקב"ה הושפע ה'טוב' שבכל דבר שביצירה. כי הסתכלות של קדושה, משפיעה קדושה!

גם על זאת מקובל עובדות מצדיקים שהשפיעו לטובה בעיניהם הקדושות, וביניהם גם העובדא הידועה מהרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע, שבבואו פעם לאיזה עיר, פגש באדם שהיה חוטא גדול וגם החטיא רבים מבני העיר רח"ל. ויהי כאשר הביט עליו הרבי בהשקפה אחת, מיד מעיו חמרמרו, והתחרט על כל מה שעשה, ומאז נעשה לבעל תשובה גמור.

על פי האמור יש לומר שהדברים מרומזים במקרא שלפנינו, בו נאמר 'וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע'. כי הצדיק הוא בחינת כהן המשרת את השם, והמצורע הוא החוטא שבסיבת עוונותיו לקה בצרעתו. וכשהצדיק נותן מבטו על האדם כדי להמשיכו אל הטוב, מיד עושה בו המבט רושם, כי כאמור רב מאד חילו וכח ראייתו של הצדיק, לעורר רפואת הנפש ולעורר את האדם לתשובה ולקדושה ולעבודת השם.

אולם לשם כך מוטל גם על האדם לשמש ככלי לקבל הברכה, אך כל עוד שאין האדם רוצה בכך אין מבטו של הצדיק עושה בו רושם. וכפי שרואים בפרשה הקודמת שישנם כמה וכמה פעמים שאין מבטו של הכהן עושה רושם, כי עדיין אין המצורע חפץ לדעת את ה'.

ענין זה הוא כבחינת עין של מעלה שאנו מוצאים במצוות 'עליה לרגל'. כי העולים לרגל באו גם כן כדי לרְאוֹת ולֵירָאוֹת (ראה חגיגה ב.) הם באו כדי שהקב"ה יראה אותם והוא יתברך יִרָאֶה להם, כי ביאתם היתה כדי להמשיך בלבותיהם אורה מהקדושה העליונה השורה בהר ה', והרצון וההשתוקקות שהיתה להם היא היתה כלי לתת עליהם ברכה, ובזכותן השקיף הקב"ה עליהם להאיר להם.

אולם מוצאים אנו בחז"ל (שם) שסומא פטור מלעלות לרגל, כי כדרך שבא לרְאוֹת כך בא לֵירָאוֹת, ורמז יש בזה גם למין סומא שאין לו את הכלים לקבל את ההשפעה הטובה מהראיה העליונה, וזאת כי ממאן הוא לשעבד את עצמו לבוראו, זה הסומא לא יבוא לידי אורה, כי רק אחר שמוכן האדם לשעבד עצמו אל השי"ת וגם חפץ בכך, אז זוכה ומאירים אותו ממעל, כדי להוליכו בדרך הטובה.

כעין זה הוא בראיית הצדיק, אם אכן יחפוץ האדם לרְאוֹת ולֵירָאוֹת עם הצדיק, ותהיה רצונו שימשיך עליו הצדיק קדושה והתעוררות לעבודת ה', אז אכן יזכה שתהיה בכח אותה הבטה לעוררו להטיב דרכו ולעלות במעלות התורה והעבודה, אולם אם לא יתרצה בכך, לא יזכה להתעלות מכח הבטה זו.

לפי זה שפיר מתפרש גם המקרא שלפניו 'זאת תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן', דהנה תיבות 'והובא אל הכהן' צריך דרישה, שהרי הכתוב בהמשך אומר שהכהן הוא זה שיוצא מחוץ למחנה אל המצורע, ולא שמביאים את המצורע אל הכהן?! אולם לדרכינו יש לומר, שכיוון הכתוב לומר, שזאת תהיה תורתו של המצורע ביום שבו יתרצה להיזקק לטהרתו, כלומר, כשיתהפך לבבו לטובה ויתעורר לשוב ולהתעלות בקדושה, אז והובא אל הכהן – אז מורים לו שכאשר הכהן יפגוש אותו יתרצה לראות וליראות עמו, כדי שיקבל ממנו אורה וקדושה, ויזכה על ידי זה להתעלות. ואז אכן יזכה שבבואו לפני הכהן וראה הכהן והנה נרפא נגע הצרעת, ויטהר ויתעלה בקדושה ובטהרה.

ניתן לשפוע את שיחותיו של מורנו ורבנו שליט"א ○ במספר מיוחד וישיר
באידיש: 073-2951321 ○ בלשון הקודש: 073-2951320
עדכוני שיחות: 0534-100024

טיב ההודעות

יו"ר הוועדה הרוחנית: ר' יעקב רבינוביץ | עורך: ש. גולדשטיין

טיב הלכה

נכתב ע"י הר"ר מאיר
רבינביץ שליט"א

הלכות ערבי פסחים

א. משכימין לביהכ"נ בערב פסח כדי שיגמור סעודתו קודם ד' שעות (מ"ב סי' תכ"ט סק"ג).

ב. אין אומרים מזמור לתודה בערב פסח ובחול המועד פסח שלחמי תודה היו חמץ ואפילו בערב פסח היה אסור להקריבה מפני שיבוא לידי נותר (שם סק"ב). ומ"מ אם התחיל לומר מזמור לתודה אין פוסק, כיון דיש מקומות שנוהגין לאמרו, ואע"פ שלא נהגו כן, עכ"פ אם התחיל לא יפסיק (פמ"ג בס"ז סי' תס"ח סק"ז).

ג. אבל אומרים המשנה דהתודה ואיל נזיר שבפרק איזהו מקומן, משום שאינו אלא לזכרון בעלמא, משא"כ במזמור לתודה שהיא במקום הקרבת תודה (ט"ז סי' תס"ח סק"ז). וי"א הטעם משום שאינם רוצים לדלג משנה אחת בין שאר המשניות וחשבינן ליה כקורא בתורה (לבוש סי' תס"ח ס"י). אבל לא יאמר היה"ר כאלו הקרבתי תודה (ערוה"ש סי' תכ"ט ס"ד).

ד. אין אומרים א-ל ארך אפים ולמנצח בערב פסח (רמ"א סי' תכ"ט ס"ב). ואע"ג דבשאר יו"ט אומרים, אין ערב פסח דומה לשאר ערב יום טוב כי הוא עצמו יום טוב (שו"ע הרב סי"ב).

ה. אחר תפילת המנחה נכון שיתעסק בדיני קרבן פסח, ויחשוב לו הקדוש ברוך הוא כאלו קיים בפועל, ובשל"ה העתיק מסדה"י מה שילמוד כל אדם (מ"ב סי' תע"א סקכ"ב).

ו. מצוה לרחוץ ולגלח בערב יום טוב ולבוש בגדים נאים, וילך לבית המרחץ לאחר חצות לטבול לכבוד הרגל (רמ"א סי' תע"א ס"ג ומ"ב שם).

ז. מצה שיוצאין בה בלילה אסורים לאכול כל יום ארבעה עשר, כדי שיהא היכר לאכילתה בערב, ויש נוהגים שלא לאכול כבר מראש חודש. ומצה נפוחה או כפולה אע"פ שמחמירין בה לחשבה כחמץ, מ"מ אסור לאכלה מעמוד השחר ואילך, דבכלל מצה היא מעיקר הדין (שם ובמ"ב סקי"ב). ויש נוהגים להימנע כבר שלשים יום קודם הפסח שלא לאכול מצה, [ומ"מ מצות חמץ של כל השנה מותר לאכול] (מבית לוי).

ח. קטן שיש בו דעת להבין אין להאכילו מצה, דדרשינן והגדת לבנך וכו' בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך, ואם כבר מילא הבן כריסו במצה לא שייך לומר בעבור זה שאינו חידוש לקטן, ואין חילוק בזה בין קטן לקטנה. אבל קטן שאינו יודע מה שמספרין בלילה מיציאת מצרים, מותר להאכילו כל היום (שם).

ט. אותם חומרות שנהגו ישראל קדושים בפסח, כגון מה שאין אוכלים דבר מבושל אצל השני, או מה שיש נוהגים לאכול רק מה שעשו והכינו בבית ולא המיוצרים במפעל וכדומה, כל חומרות הללו הם רק בפסח עצמו, אבל לא בערב פסח לאחר זמן איסורו (קנה בשם). אבל קטניות למנהג שאין אוכלים אותם בפסח, גם בערב פסח לאחר זמן איסורו אין אוכלים אותם (חק יעקב סי' תע"א סק"ב).

י. אסור לאכול פת משעה עשירית ולמעלה, כדי שיאכל מצה לתיאבון, אבל יכול לאכול מעט פירות או ירקות בין חי בין מבושל, וה"ה בשר ודגים וביצים וכה"ג אבל לא ימלא כריסו מהם (שו"ע סי' תע"א ס"א ומ"ב סק"ג).

יא. אסור לעשות מלאכה בערב פסח מחצות ולמעלה, והטעם מפני שהוא זמן שחיטת הפסח שכ"א מישראל חייב בו, ויום שמביאין קרבן הוא כיו"ט, ולכן אסור מדברי סופרים במלאכה, ואפילו בזה"ז דליכא קרבן עדיין האיסור במקומו עומד (שו"ע סי' תס"ח ס"א ובמ"ב שם).

יב. ודוקא אם הוא עושה מלאכה גמורה דאז אפילו אם הוא עושהו בחינם ואפילו אם הוא לצורך יו"ט ג"כ אסור, וכגון לתפור בגדים ממש. וכן אם הוא עושה מלאכה להשתכר אסור אפילו אינו מלאכה גמורה. אבל מתקן הוא כליו ליו"ט, דהיינו כלי ישן שנתקלקל קצת או בגדיו שנקרעו קצת רשאי לתקן ולתופרם לצורך יום טוב, וה"ה שמותר לעשות כ"ז לצורך חבירו אם הוא בחינם, ואפילו אם הוא מעשה אומן ג"כ מותר (שו"ע ומ"ב שם ס"ב).

יג. כיבוס כליו הוא בכלל מלאכה גמורה ואסור, ולכובסת עכו"ם מותר בכל גווני ליתן אחר חצות (מ"ב סק"ז).

יד. מותר לכתוב ספרים לעצמו דרך לימודו, דכיון שדרך לימודו ולעצמו הוא כותב אינה נראית כמלאכה גמורה, שבודאי אינו מתכוין לכתיבה גמורה והגונה, והוי כתיקון בעלמא שהתירו לצורך המועד, אבל לאחרים אסור אפילו בחינם (שו"ע ומ"ב שם סק"ט).

טו. פועל שאין לו מה יאכל מותר לעשות מלאכה להשתכר (מ"ב שם סק"ו).

טז. החייטים והספרים והכובסים מתחילין ועושין עד חצות אם הוא לצורך יום טוב, ומותרין ליטול שכר, ולא הקילו אלא באלו מפני שהעם צריכים להם הרבה (שו"ע ס"ה ומ"ב שם, וביה"ל סי' תקמ"ב ד"ה אפילו).

יז. ושאר מלאכות, אע"פ שאסורים להתחיל מ"מ אם התחילו קודם הנץ של יום י"ד מותר לגמור המלאכה עד חצות, אבל משהגיע חצות חייבין להפסיק באמצע המלאכה (שו"ע ומ"ב שם).

יח. כל מה שמותר לעשות בחולו של מועד, כגון דבר האבד או שעושה מעשה הדיוט ויש בו צורך המועד וכיו"ב משאר דברים המותרים בחולו של מועד, כ"ש שמותרים בערב פסח אחר חצות, וכן כל אותן שהתירו לספר ולכבס בחולו של מועד כגון הבא ממדינת הים והיוצא מבית האסורין מותרין ג"כ בערב פסח אחר חצות (מ"ב סק"ז).

יט. מי שיצטרך לכתיבה בחוה"מ כגון כתיבת צ'קים והפקדות בנק וכדו' [באופן המותר בחוה"מ] ולא הספיק להכינם מקודם, עדיף שיכתוב בערב פסח אחר חצות מאשר יכתבם בחוה"מ (מבית לוי).

כ. מכירה וקניה בחנויות וכן גיהוץ וצחצוח נעליים לצורך המועד מותר (שם).

כא. אסור להסתפר אחר חצות ע"י ישראל אפילו בחינם משום דהוי מלאכה גמורה, וכן ע"י עצמו ג"כ אסור, וע"י עכו"ם הסכימו הרבה אחרונים להקל אע"פ שמטה ראשו לצד המספר ומסייע קצת (מ"ב סק"ח שו"ע הרב ס"ד).

כב. אסור לגדול לספר קטן אחר חצות (מבית לוי).

כג. אם שכח ליטול צפרניו קודם חצות, יש להקל ליטלן אחר חצות אפילו ע"י עצמו או ע"י אחר בחינם (מ"ב שם).

טיב הבנין

בזמן המקדש היו יכולים להישמר שלא לדבר לשון הרע כלל

כשקוראים בתורה פרשת מצורע, הזמן גרמא לקבל קבלות טובות, שלא להיכשל עוד בעון לשון הרע שהוא מן החמורות שבחמורות. והנה בזמן המקדש כשהיה נגעים, היה שייך מציאות להישמר אפילו מדיבור לשון הרע אחת. שהרי הנגעים היו באים מחמת חטא לשון הרע, כמו שאמרו בגמרא (ערכין טו:), כל המספר לשון הרע נגעים באים עליו. וכיון שכן היה פחד עצום לדבר לשון הרע, שהרי היו רואים מיד את התוצאות בשטת שמיד בא עליו עונש ואין העולם הפקר ח"ו.

והיה זה מחסדי השי"ת, להציל את כלל ישראל שלא יכשלו בחטא לשון הרע, על ידי שהיו רואים עין בעין את העונש המגיע לכל מי שנכשל בחטא זה. כמו שכתב הרמב"ן (ויקרא יג, מז), שבאמת אין הדבר בטבע כלל שיצא נגע על הבגד, וכן נגעי הבתים, ורק כשהיו ישראל שלמים לה', היה רוח השם עליהם תמיד, להעמיד גופם ובגדיהם ובתיהם במראה טוב, ואם קרה באחד מהם חטא ועוון, נתהוה מיד כיעור בבשרו או בבגדו או בביתו, כדי להראותו בחוש כי השם סר מעליו. ולכך אמר הכתוב (שם יד, לד) "ונתתי" נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם, כי היא מכת השם בבית ההוא.

הפחד הגדול שהיה בזמן המקדש לדבר לשון הרע

תארו לעצמכם איזה פחד ורעדה היה בזמן המקדש לדבר לשון הרע, ולמשל, אחד שבא לו נגע בבית, והוצרך לשבור את הבית, זה לבד כבר היה די לזעזע את האדם שלא להעיז לדבר עוד לשון הרע, שהרי נתגלה הדבר לכל אנשי העיר שהוא נכשל בחטא זה, כי כולם ראו איך שהוא מוציא את כל כלי ביתו, ושובר את ביתו מפני הנגע שיש בבית. ואפילו משום שלום בית בלבד כבר לא היה מסוגל לדבר עוד לשון הרע, כשחזר ובנה את הבית, כי אשתו וצאצאיו לא יוכלו לסבול עוד פעם את הבזיונות הגדולים שסבלו בפעם הראשונה...

וביותר ביותר כשהאדם עצמו נעשה מצורע מוחלט, אזי בודאי נפל מזה פחד גדול על כל ישראל לדבר לשון הרע, כי הם ראו את העונש הגדול שקיבל המצורע המוחלט על מה שדיבר לשון הרע, שהוא צריך לצאת חוץ לשלש מחנות ולשבת בדד, ולפרסם הדבר לכולם ולומר "טמא אני", כמו שנאמר (ויקרא יג, מה) וטמא טמא יקרא, ואין לך בזיון יותר מזה.

הבזיון העצום שהיה למצורע מזה שהיה צריך לגלה את כל שערותיו כדלעת

ובפרט הענין של 'והתגלה' (שם לג), אי אפשר לתאר גודל הבזיונות שהיה למצורע מזה. שהרי כתיב (שם יד, ט), 'והיה ביום השביעי יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו ואת גבות עיניו ואת כל שערו יגלח', ומבואר בגמרא (סוטה יז:), שיש לו לגלח את כל שערו ממש עד שיהיה חֵלֶק כ'דלעת'. וכן פסק הרמב"ם (הל' טומאת צרעת פי"א ה"א) "כיצד מגלחו, מעביר תער על כל בשרו הנראה, אפילו בית השחי ובית הערוה, שיער שעל כל הגוף, עד שיעשה כדלעת".

וכי אפשר לתאר גודל הבזיונות שהיה לו מזה. תארו לעצמכם, אדם שהיה לו מקודם פיאות ארוכות מטולטלות, וזקן לבן ארוך ומגודל, וכולם הכירו אותו כאיש המכובד ביותר, והנה פתאום ברגע אחד מגלחים לו את כל שערו כדלעת... הוא לא היה מסוגל לצאת אחר כך לרחוב, שהרי כולם יצחקו ממנו ללא הרף, במקום מה שהיה נראה עד עכשיו על ידי פיאותיו וזקנו, כאיש המכובד ביותר, הוא נראה עכשיו כאדם הפחות ונבזה ביותר. וכמעט קרוב לודאי שלפחות כמה שבועות היה נשאר סגור בביתו, עד ששערותיו התחילו לצמוח קצת בחזרה.

עכ"פ הדבר וודאי, דכשהיו ישראל רואים אחד שקיבל עונש זה בפועל שנעשה מצורע מוחלט, וכל מה שעבר עליו מחמת זה, שהיה צריך לשבת בדד, ולגלח כל שערו כדלעת וכו' וכו', היו מתעוררים מזה מאד להיזהר ביותר וביותר מדיבורי לשון הרע, כדי שלא יבוא גם עליהם כל הצרה הזאת.

הטעם שבזמנינו אין נגעים והאם זה מעלה או היסרון

אמנם עתה בזמן הזה שבעוונותינו הרבים אין לנו לא בית המקדש ולא קרבנות, לא נגעי בתים ולא שום סוג נגע, עי"ז אין אנו מרגישים כלל חומר העון של לשון הרע, כי אין אנו רואים בחוש העונש שמקבלים על זה. ולאחר שכבר ח"ו נכשלים בחטא לשון הרע, אין לנו על זה דרך כפרה שלימה כמו שהיה בזמן המקדש, כי אין לנו הצער והבזיון של הנגעים שיכפר בעדינו, ואין לנו בית המקדש שנוכל להקריב שם קרבנות המכפרים על המצורע. וכתב החפץ חיים בספרו שמירת הלשון (ח"א שער הזכירה פ"ו), שבאמת הוא מחסדי השי"ת מה שאין לנו היום נגעים, כי מאחר שאין לנו היום לא מקדש ולא קרבנות, ולא כהן מטהר, אם היה הקדוש ברוך הוא מביא את הנגעים על גופו, היה האדם נשאר בטומאתו לעד, ולא היה אפשר לו להינקות מזה.

ובאמת אפשר לומר, שמה שאין לנו נגעים היום, אין זה חסרון אלא מעלה. כי הרי ידוע שאין הקב"ה מנסה את האדם בנסיון שאינו יכול לעמוד בו. נמצא שמלפנים כשהיו נגעים, מוכרח מזה שהם לא היו יכולים לעמוד בנסיון של דיבורי לשון הרע, אילולי עונש הנגעים, ולכן נתן להם הקב"ה עונש הנגעים, כדי שיהיה להם האפשרות לעמוד בנסיון. משא"כ בזמנינו שאנו רואים שאין היום עונש הנגעים, ומכל מקום השי"ת מצווה אותנו באיסור לשון הרע, שהרי התורה נצחית הוא ונוהגת תמיד בכל הדורות, ובודאי איסור חטא לשון הרע נוהגת גם בזמנינו, מוכרח מזה שהיום יש לנו כח יותר מבזמן המקדש, שאפילו בלא נגעים ובלא ראיית העונש בחוש, מכל מקום יש לנו היכולת לעמוד בנסיון ולהתגבר שלא לדבר לשון הרע. והוא בבחינת אכשר דרא.

עצה איך להישמר מלשון הרע בזמנינו – על ידי לימוד ספר "חפץ חיים"

ובימינו שאין לנו לא טומאת נגעים ולא טהרתם, יש לנו לקיים את הפסוק בתחילת פרשתן (ויקרא יד, ב) 'זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו והובא אל הכהן', באופן אחר, שביום שהאדם רוצה לטהר עצמו מעון לשון הרע, ילמוד 'תורת המצורע', והיינו הלכות לשון הרע, וזהו 'והובא אל הכהן', היינו הכהן הגדול מאחיו, מרן החפץ חיים זצוק"ל, שזיכה אותנו בספר שלם על ההלכות הללו, וזה יעורר אותו לשמור את פיו ולשונו מכאן ולהלאה מכל דיבור אסור, כי התלמוד מביא לידי מעשה.

יעזור השי"ת שנזכה לסייעתא דשמיא ושמירה מן השמים שלא להיכשל בחטא לשון הרע, ושנזכה לסליחה וכפרה על כל הדיבורים הרעים שדיברנו בעבר, ושנזכה בקרוב לבנין בית המקדש, ושם נוכל להקריב קרבנות המצורע ולזכות לכפרה בשלימות ממש, בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, אמן.

בס"ד

טיב הקהילה

יו"ל ע"י קהילת שבתי בבית ד'

בנשיאות מורנו ורבנו הרה"צ

רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

חג הפסח

ט"ז-כ"ב ניסן תשפ"ד

הזמנים לפי אופק ירושלים

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

הדה"נ	6:38
מוצש"ק	7:52
ר"ת	8:31

סוף זמן קריאת שמע ותפילה

סוזק"ש א'	8:31	סוז"ת א'	9:53
סוזק"ש ב'	9:16	סוז"ת ב'	10:23

הזמנים לפי שעון קיץ

גליון מס': 725

ליל התקדש החג

◆ כולו מצה ◆

טיב הפרשה

בעבור זה עשה ד' לי

'והגדת לבנך לאמר בעבור זה עשה ד' לי בצאתי ממצרים' מפרש רש"י 'בעבור זה – בעבור שאקיים מצוותיו, כגון פסח מצה ומרור הללו, 'עשה ד' לי – רמז תשובה לבן רשע לומר, עשה ד' לי ולא לך, שאילו היית שם לא היית כדאי ליגאל, הקב"ה אומר לנו במפורש: הוצאתי אתכם כדי שתעבדו אותי ותקיימו מצוותי, ואילו הרשע שאינו רוצה לקיים מצוות, לו אנו אומרים במפורש אילו היית שם לא היית ראוי ליגאל, כך עלינו לזכור כשמקיימים מצוות שבשביל זה הוציא אותנו הקב"ה ממצרים, וכמו שאומר בעל ההגדה 'אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים, כך צריכים כל אב ואם לחנך את ילדיהם זה עיקר החיים בעבור זה עשה ד' לי בצאתי ממצרים.

חג החירות

ואנו אומרים בהגדה של פסח 'חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, הרבה שואלים: איך? איך אני יכול לראות את עצמי כאילו יצאתי ממצרים, והרי אין לי אפילו מושג מהי עבדות ומהי עבודת פרך? האמת היא כי השעבוד או היציאה ממנו אינם צריכים להיות בגבולות מצרים של אז, השעבוד יכול להיות היום ואתמול ומחר, כאן, ובכל מקום שאליו נלך, והרי כבר אמרו חז"ל: 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו, ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו, בכל יום ויום אנו יוצאים ממצרים, בכל יום נעשה לנו נס חדש ואנו יוצאים מעבדות לחירות.

מיכלא דאסוותא ומיכלא דמהימנותא

ובענין אכילת המצה שהיא המצוה הגדולה בליל התקדש החג מבואר בזוהר הק' (ח"ב קפג, ב) שהמצה הוא 'מיכלא דאסוותא' – מאכל של רפואה, דהיינו שהמצה מרפאת את האדם מכל תחלואי הנפש, במיוחד מסוגלת המצה לחזק ולחדד בלב האדם את האמונה הטהורה בהקב"ה מלך מלכי המלכים, ועל כן נקראת גם 'מיכלא דמהימנותא' – מאכל האמונה, שהרי בכל ימות השנה עסוק האדם בשטף החיים ובטרדות הפרנסה וכיוצא בזה, מתוקף כך עלול לבוא לידי שכחה ח"ו מהשי"ת עד שיהיה נדמה לו כי הוא לבדו ובכוחות עצמו עשה את החיל הזה, לכן צריך האדם לאכול פעם אחת בשנה מן המצה הקדושה, והאכילה הקדושה הזאת תשפיע עליו אמונה וטהרה לכל השנה כולה.

חמץ ומצה – יצר הטוב ויצר הרע

הרבה יש מה לעסוק בפנימיות הענין של אכילת מצה ומעלתה, אולם קודם כל במובן הפשוט ביותר, המצה אינה עשויה משום רכיב מיוחד מלבד קמח ומים שהם יסוד קיום הגוף, ומיד לאחר הלישה לוקחים את העיסה, מרדדים אותה עד דק, ותיכף לאחר מכן מכניסים אותה בתוך התנור ואופים אותה כמו שהיא, דקה וכחושת מראה.

לא כן החמץ, שמלבד הקמח מוסיפים ליתן לתוכה גם שאור ומחמצת שגורם לבצק לתפוח ביותר, כשלאחר מכן מוסיפים להשהות עוד את העיסה עד שנעשה שמן ובעל מראה עבה ביותר, ורק כאשר העיסה תפוחה כהוגן מכניסים אותה אל תוך התנור, כשבסופו של דבר יוצא כיכר גדול ועב, נחמד למראה ובעל רושם חיצוני.

מבואר בזוהר הק' (ח"ב מ, ב), שזהו אם כן החילוק היסודי בין שני מיני מאכל הללו, שהחמץ מורה על גאוה וחשיבות עצמית, שזהו גם יסוד הפשיעה ואם כל חטאת, וגם נמשל החמץ ליצר הרע שמפתה את האדם ומביאו לידי חטא כמו שאמרו חז"ל (ברכות יז, א) 'גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב? שאור שבעיסה!', מפרש שם רש"י, 'שאור שבעיסה - יצר הרע שבלבבנו, המחמיצנו'. מה שאין כן המצה, רומז על ביטול העצמיות והכנעת הלב לגמרי, ללא שום נגיעה עצמית או כוונה חיצונית, בלתי לה' לבדו.

ואכן בליל גדול וקדוש כזה של ליל הסדר, שבו מתעלה כל איש ישראל להיות במקום גבוה ונשגב, הרבה יותר ממה שראוי לזה מצד מעשיו, אוכלים אנו רק מצה שמרמז על היצר הטוב, כי עתה הוא זמן שליטתו של היצר טוב, וכדאיתא בספרים הקדושים, שבליל הפסח זוכה כל איש ישראל להארת הקדושה בדרגה הגבוה והנעלה ביותר, בדרך של דילוג וקפיצה ושלא על פי הסדר, כי לפי הסדר הרגיל צריכים ללכת מן הקל אל הכבד, מדרגה אחת של הקדושה למשנהו עד שעולה למעלה למעלה, ואילו בליל זה זוכה כל אחד ישראל לדלג באחת עד לדרגת הקדושה גבוהה במאד מאד, הרבה יותר ממה שהכין את עצמו.

וכפי שכתב האור החיים הק' בפרשת בלק (במדבר כג, כב) בשם יודעי פנימיות התורה, 'כי כל ליל פסח מתברדים כוחות הקדושה מהקליפה ונוספים בעם בני ישראל, כלומר, שבליל זה מתגבר צד הקדושה על הצד שכנגד. וכמו שכתב בספר הק' 'בית אהרן' בזה הלשון: "אם ירצה האדם בליל פסח לזבוח את יצרו ולשחטו, עליו לפסוח ולבוא בקפיצה אל המלך, היינו שבליל זה מסוגל שלא יצטרך לחשוב על הסור מרע, אלא יוכל לדלג על הכל וליכנס אל הקודש בקפיצה".

לפי זה יתפרש גם מה שאנו אומרים בהגדה: 'מצה זו שאנו אוכלים על שום מה, על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא וגאלם. דהיינו מאחר שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים בגילוי נורא ונשגב, ממילא לא הספיק בצקם לתפוח ולהחמיץ, כלומר, הבחינה של החמץ והגאות נשבתה ונתבערה מן העולם, שהלא כל הבריאה כולה בטילה ומבוטלת קמיה דקודשא בריך הוא ושכינתיה, וממילא נשאר רק הבחינה של מצה וענוה, וזהו 'לא הספיק בצקם להחמיץ'.

ולפי הידוע לנו מן הספרים הקדושים שקדושת הימים והזמנים לעד קיימת, ובכל שנה ושנה בהגיע הזמן של הנס חוזר וניעור הקדושה של אותו זמן, ואותם האורות שהאירו לאבותינו בימים ההם חוזרים להאיר גם לנו, נמצא שבכל שנה בליל הגדול והקדוש של חג הפסח נשבת לגמרי השאור וקליפת הגאוה מבתינו ונשאר רק המצה ושפלות הרוח, ולכן, אף על פי ש'בכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה', ובכל השנה גם היצר הרע מתערב בחיינו, אולם 'הלילה הזה כולו מצה', בליל זה אין לו להיצר הרע וכל גונדא דיליה שום שליטה עלינו, מאחר שכל כוחו של היצר הרע הוא רק על ידי שמכניס גאוה בלב האדם, אולם בשעה שמתנהגים בענוה ובשפלות הרוח – כמו הלילה הזה – אין לו שום כח וממשות (וראה באורחות צדיקים שערי הגאוה והענוה).

תוכו רצוף ענוה

ואם נתבונן עוד נראה, שהרבה עניינים והנהגות במהלך הלילה הזה תוכם רצוף ענוה, כדוגמת המרור שמרמז גם הוא על מדת ענוה ושפלות, וכפי שכתב **הרמב"ם** במורה נבוכים (ח"ג פרק מג). ואפילו מה שנהגו להטביל הלילה הזה ב' פעמים, המרור בחרוסת והכרפס במי מלח, גם זה מורה על ענוה ושפלות, כמאמרו הנודע של **הרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א**, שאמר כי סוד הטבילה הוא לרדת מדרגה ועוד מדרגה וכשנמצא למטה יתכופף עוד, ואפשר שלכן אנו מטבילים ב' פעמים, לזכור שבכדי לקבל עלינו עול מלכות שמים צריך להתכופף עוד ועוד עד כמה שידינו מגעת.

גם אפשר לומר, שזהו הטעם מדוע לפני סיפור ההגדה נוהגים לשבור את המצה האמצעית ועושין לה 'יחץ', ואף זה הוא בכדי לחדד בקרבנו את ההרגשה של שבירת הלב והאפסיות שלנו, שאפילו מצה שלימה אין לנו משל עצמנו. כי בשעה זו, כאשר אנו ניגשים לספר ולבטא בפינו את סיפור יציאת מצרים ושבחא דמלכא, ובזמן שהקב"ה וכל פמליא דיליה יורדים למטה לשמוע כיצד בני ישראל משבחים ומפארים להבורא יתברך שמו, צריכים אנו לצאת תחילה ולהיגאל מקליפת הגאוה והיוהרה של ארץ מצרים, ורק לאחר שאכן נתנהג בעניוות ובשפלות נזכה באמת להיות מרכבה לשכינה הקדושה שיורדת אלינו למטה מעשרה, ונהיה ראויים להוציא מפינו דיבורים גבוהים וקדושים שכאלו.

טיב המערכת

◆ כנגד ארבעה בנים ◆

'כנגד ארבעה בנים דברה תורה, כך סידרם בעל ההגדה, 'אחד חכם אחד רשע אחד תם ואחד שאינו יודע לשאול, ואנו רוצים להבין: היכן הם אותם ארבעה בנים? ועוד, מהו הלשון 'כנגד ארבעה בנים, למה לא כתב 'על' ארבעה בנים דיברה תורה? ובכלל, מה עם אבא שזכה שיש לו יותר מארבעה בנים עליו לא מדברים??

האמת היא שבפסח לא חסר על מה לדבר, והרי 'מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק, והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה, עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית, אז לדבר יש הרבה, אבל אנחנו רוצים לעסוק בדבר שימשיך עמנו מפסח לכל השנה.

בספרים הקדושים מבואר כי בעל ההגדה אינו מדבר דווקא על ארבעה בנים נפרדים, אלא באמת 'כנגד' ארבעה בנים, כי יתכן ויהיה בן אחד ויחיד ובתכונותיו הוא מסוגל להיות כמו כל הארבעה בנים הללו לסירוגין, כל פעם הוא משהו אחר, פעם חכם, פעם רשע, פעם תם, ופעם אינו יודע לשאול, ויתכן אפילו שהבן הזה הוא אני בעצמי, שמשתנה מפעם לפעם, כמו שלכל אדם יש כל מיני מצבים, גם לי וגם לבני יכולים להיות מצבים שונים, ועלינו לדעת כיצד להתמודד בכל מצב.

אכן התשובה נמצאת לצד השאלה, עלינו להיות ערנים לכל השינויים העוברים עלינו, ותמיד בכל מצב ועל כל שאלה יש לפנות אל האבא ולבקש את עצתו והדרכתו, וכך להתקדם במעלות החכמה, ועל האב מוטלת המצוה 'והגדת לבנך, עליו לנסות להבין באיזה מצב בנו נמצא כעת ולאלפו בינה בהתאם לאותו מצב, ואם הוא נמצא במצב של אינו יודע לשאול, אזי 'את פתח לו, בסבלנות ובזהירות לעזור לו להתחיל להתעניין ממש כמו שעוזרים לתינוק להתחיל לצעוד כשעדיין אינו יודע ללכת, ואפילו אם הוא נמצא במצב של רשע, גם אז לזכור שהוא אחד מהבנים וצריך לדעת מה וכיצד לענות לו, והרי 'בנים אתם לד' אלוקיכם, וגם אנחנו רוצים שהוא יקשיב לנו תמיד ובכל מצב, וגם יענה לנו.

(ע"פ טיב המועדים-פסח)

חג הפסח – פ"ה ס"ח

ידועים דברי האר"י הקדוש (פע"ח שער חג המצות פ"ז), שסוד סיפור יציאת מצרים בפסח, הוא מפני שפס"ח הוא נוטריקון **פ"ה ס"ח**. והנה ס"ח הוא בגימטריא חיי"ם, וזהו פ"ה – ס"ת, שיש להיזהר לדבר עם הפ"ה רק דיבורים המביאים לידי חיי"ם, על דרך מה שנאמר (תהלים לד, יג-יד), מי האיש החפץ "חיים" וגו' - נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה.

כל ענין הירידה למצרים וגלות ושיעבוד מצרים היה מחמת החטא של לשון הרע

ובאמת כשנתבונן בעמקות נראה, דכל הענין של חג הפסח ויציאת מצרים, הכל היה תלוי בהזהירות מדיבורי לשון הרע. כי כל ענין ירידת ישראל למצרים התחיל על ידי לשון הרע, וכמו שכתבו המדרש (תנחומא וישב, ב), דזה שסיפר יוסף לשון הרע על אחיו, כמו שנאמר (בראשית לז, ב) ויבא יוסף את דיבתם רעה אל אביהם, זו היתה הסיבה הראשונה לירידת בני ישראל למצרים, כי מחמת זה קנאו בו אחיו, ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים, ונשתעבדו שם ארבע מאות שנה.

ועפ"ז מבאר השפת אמת (פסח תרל"ב) מה שאומרים בהגדה של פסח, **"וירד מצרימה - אנוס על פי הדיבור"**. וקשה, הרי מיד ששמע יעקב שעוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים, ירד לשם מיד מרצונו הטוב, ולא מצינו שהיה אנוס בדבר זה. ומבאר השפת אמת, על פי מה שאמרו בזוה"ק (וארא) שהדיבור היה בגלות במצרים, ונמצא כי כל ענין ירידת ישראל למצרים הכל היה כדי לתקן את הדיבור. וזהו **"אנוס על פי הדיבור"**, שהיה אנוס ומוכרח לרדת לגלות מצרים, כדי לתקן את הדיבור שהיה בגלות במצרים. ולכן היה משה רבינו כבד פה וכבד לשון, כי הדיבור היה בגלות.

"אכן נודע הדבר"

וכמו כן כל הענין של שיעבוד מצרים, היה מחמת הדילטוריא שהיה בין בני ישראל, וכמו שנאמר (שמות ב, יד), ויירא משה ויאמר **'אכן נודע הדבר'**, ופירש"י, "ויירא משה - דאג לו על שראה בישראל רשעים דלטורין, אמר מעתה שמא אינם ראויין להגאל. אכן נודע הדבר - נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך, **אבל רואה אני שהם ראויים לכך**".

והוא נורא ואיום, משה רבינו הרועה הנאמן של ישראל, רואה בסבלותם של ישראל במצרים, איך שהם שפלים ונבזים, מוכים ונרדים לעבוד עבודת פרך מהבוקר ועד הלילה. ומרוב רחמנותו אינו יכול לסבול דבר זה, והוא עומד ותמה, מה נגרעו ישראל מכל האומות לסבול צרה גדולה כזו.

אך ברגע שהוא רואה שיש לשון הרע בין בני ישראל, מיד מתיישב לו כל הקושיות, הוא כבר לא תמה כלל, הוא רואה אומה שלימה של ששים רבוא אנשים עובדים עבודת פרך, ואין לו שום צער מזה, כי **"הם ראויים לכך"**, למה, מפני שהם מדברים לשון הרע ביניהם! ממש פחד פחדים. והדבר מרומז בשמו של פרע"ה – **פ"ה ר"ע**. והיינו, שמחמת שהיה לכלל ישראל פה רע, שדיברו לשון הרע זה על זה, ע"ז היה לו הכח לשעבד את ישראל בעבודת פרך.

בזכות שתיקנו ישראל חטא לשון הרע זכו לצאת ממצרים

וכיון שהוכחנו שהטעם ירידת ישראל למצרים, וטעם גלות ושיעבוד מצרים היה הכל מחמת לשון הרע. אם כן מוכרח שלא זכו לצאת ממצרים עד שתיקנו ענין זה, (וכבר הארכנו בזה בבנין יעקב על חודש ניסן), וכן מבואר להדיא במדרש (ויק"ר אמור לב, ה), בשביל ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים, שלא שנו את שמם ואת לשונם, **"ולא אמרו לשון הרע"**, ולא נמצא ביניהן אחד מהן פורץ בערוה.

ועתה באנו להוסיף עוד כמה הוכחות לזה. וזה יצא ראשונה: האור החיים הק' בפרשתן (יד, ט) כותב, שהוכחת המדרש הנ"ל שאכן לא דיברו כלל ישראל לשון הרע, הוא ממה שנאמר לישראל י"ב חודשים לפני יציאתם ממצרים (שמות ג, כב), ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה כלי כסף וכלי זהב ושמלות וגו', ואנו רואים שהסכימו המצריים להשאילם, ומוכח מזה שלא היה אפילו בעל לשון הרע אחד, שהלך להלשין להמצריים, שכלל ישראל הולכים לשלול את ממונם לגמרי בדרך שאלה והלוואה, בעת צאתם ממצרים.

הטעם שמשה רבינו מיאן להוציא את ישראל ממצרים – כי עדיין לא נתקן חטא הדיבור

וכמו כן אנו רואים שמשה רבינו מיאן להוציא את ישראל ממצרים, עד שהיה בטוח שאין יותר פירוד הלבבות אצל כלל ישראל. וכמו שפירש"י (שמות ד, יג) הטעם שמיאן משה ללכת בשליחותו של מקום להוציא את ישראל ממצרים, מפני שהיה סבור שאהרן אחיו הגדול יקפיד על זה שהוא נוטל גדולה לפניו. ויש להבין איך יתכן שהסכים משה רעיא מהימנא שכלל ישראל ישארו בשיעבודם הקשה, מפני דבר קטן זה.

רק משה רבינו ידע שהטעם שיעבוד מצרים הוא מפני שיש פירוד הלבבות בין כלל ישראל, ובמילא כל עוד שלא תיקנו לגמרי דבר זה, לא שייך שיצאו ממצרים. נמצא שאם באמת יקפיד אהרן עליו, עדיין יהיה פירוד הלבבות אצל ישראל, ולא יזכו ישראל לגאולה, ולכן מיאן ללכת בשליחותו של מקום, ולא חשש על המשך שיעבודם של ישראל במצרים, כי בין כך הם עוד לא ראויים לצאת משם, מאחר שעוד הולך להיות קפידא בינו ובין אהרן אחיו. ורק כשאמר לו ה', שאהרן לא יקפיד עליו כלל, אדרבה, "וראך ושמח בלבו" (שם, יד), אזי הסכים ללכת בשליחות זו.

ומהאי טעמא אמר להשי"ת בתחילה, שכלל ישראל לא ישמעו אליו ולא יאמינו לו (שם, א), ונתכוון לומר בזה, שממילא הם עוד לא ראויים לגאולה, כי עוד לא תיקנו לגמרי את הפירוד הלבבות שביניהם, ואם כן מה לו ללכת לגאול אותם, הרי בודאי הדבר לא יצליח, ולכן לא ישמעו אליו ולא יאמינו לו.

ואמר לו השי"ת להשליך את מטהו וזה נהפך לנחש. ופירש"י, רמז לו שסיפר לשון הרע על ישראל ותפש אומנותו של נחש. והרמז בזה היה, שבאמת כבר ראויים ישראל לגאולתם, כי כבר תיקנו את חטא הלשון הרע שהיה ביניהם מקודם, ועתה הוא עצמו המספר לשון הרע עליהם, אבל הם כבר תיקנו חטא זה.

בזכות משה ואהרן זכו ישראל לתקן חטא הדיבור

וזה היה גם טענת פרעה למשה, שכלל ישראל עוד לא ראויים לצאת ממצרים, כי עוד יש בהם עון לשון הרע. ולכן כשהשליך אהרן לפניו את מטהו ונהפך לנחש, קרא פרעה לחכמים ולמכשפים ואמר להם שגם הם יעשו כן, כדי להראות למשה ואהרן שעדיין נמשלים ישראל לנחש שאומנותו הוא לדבר לשון הרע.

אך אהרן עשה בחכמתו לבלוע במטהו את כל הנחשים של מכשפי מצרים, כדי להראות לפרעה, שכשם שהמטות, דוקא כשהם ליד פרעה הם נהפכים לנחשים, ואילו כשהוא מקרב אותם אליו, הם נהפכים למטה. כך כלל ישראל רק מפני שהם עדיין קרובים ומשועבדים אליך, לכן עוד נמצא בהם אומנות הנחש, אך ברגע שהם יתקרבו למשה ולאהרן, יהפכו למטה אחד, ולא יהיה שום פירוד הלבבות ביניהם.

והרבי ר' זושא זצוק"ל מבאר שזהו מה שנאמר (שמות ו, יג), 'וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצוום אל בני ישראל', ויצווום הוא מלשון צוותא חדא, וזה גופא אמר השי"ת למשה ולאהרן, שיאמרו לבני ישראל שיחזיקו עצמם בצוותא חדא, בלי שום פירוד הלבבות ביניהם, ועי"ז יהיו ראויים לצאת ממצרים.

והתולדות יעקב יוסף (פרשת וישב) מבאר, דזהו מה שנאמר (שמות יב, כב), ולקחתם אגודת אזוב, היינו שהם יחזיקו עצמם כאגודה אחת, ובזכות זה יזכו לצאת ממצרים. וזהו מה שאמרו במדרש (שהש"ר ב, יא), ולקחתם אגודת אזוב, אמר משה לישראל, אם אתם מבקשים להגאל, בדבר קל אתם נגאלין, ולקחתם אגדת אזוב. ופירש בספר שם יעקב, על פי מה שפירש הכלי יקר בפסוק (בראשית מט, א) האספו ואגידה לכם וכו', שיעקב אבינו אמר לבניו, דכשיתאספו להיות אגודה אחת עי"ז יגאלו.

כלל ישראל במצרים כרתו ברית יחד לגמול חסד זה עם זה

ואכן החפץ חיים בספרו אהבת חסד (ח"ב פ"ה בהג"ה), מביא דברי התנא דבי אליהו (פכ"ג), דכשהיו ישראל במצרים נתקבצו כולם וישבו יחד, משום שהיו כולם באגודה אחת, וכרתו ברית יחד שיעשו גמילות חסדים זה עם זה.

ומבאר החפץ חיים, מה היה הכריתות ברית בינם לעשות גמילות חסדים, כי כשראו שאין להם שום עצה להנצל מגזירותיו של פרעה, והשעבוד הולך ומתגבר יום יום, מה עשו, נתקבצו באגודה אחת וטיכסו עצה כדת, מה לעשות לזה, **וכרתו ברית יחד לגמול חסד זה עם זה**, כדי שעי"ז יתעורר למעלה חסד ה' עליהם, וממילא יבוטלו לבסוף גזירותיו של פרעה.

ואכן בזכות זה זכו בסוף לגאולה, כדכתיב (שמות טו, יג) נחית בחסדך עם זו גאלת נהלת בעזך וגו', ודרשו חז"ל (פסיקתא), נחית בחסדך זו גמילות חסדים. ומבאר החפץ חיים, דזהו מה שנאמר (ירמיה א) כה אמר ה' זכרתי לך "חסד - נעוריך", והיינו מה שעשו חסד זה לזה בימי נעוריהן במצרים.

וכעין זה כתב החתם סופר דזהו מה שנאמר (שמות ו, ה), "וגם אני" שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם, ויש להבין מי עוד שמע חוץ מהשי"ת. רק הכוונה בזה לדברי התנא דבי אליהו הנ"ל, שכלל ישראל שמו לב לצעקת ונאקת חבירם על גודל השיעבוד, וכרתו ברית לגמול חסד זה עם זה.

ואף אתה 'הקהה את שיניו'

והרשעים שלא תיקנו את חטא הדילטוריא ולשון הרע, ולא הגיעו לכרות ברית לעשות חסד זה עם זה, מתו בשלשת ימי האפילה, ולא זכו לצאת ממצרים. וזה מרומז בהתשובה שאומרים בהגדה של פסח לבן הרשע, ואף אתה **'הקהה את שיניו'** ואמור לו בעבור זה עשה ה' **'לי'** בצאתי ממצרים (שמות יג, ח), לי ולא לו, אילו היה שם לא היה נגאל.

כי ידוע שבעבור עון לשון הרע באים כאבי שיניים. וכמו שמסופר על רבי משה ווייל שהיה פעם אצל החפץ חיים כשכבר היה ישיש בן פ"ג שנים, והחפץ חיים ביקש לו שיספור את השיניים שיש לו בפיו, וְסָפַר רבי משה, וראה שעוד יש להחפץ חיים כל הל"ב שיניים בשלימות. ואמר לו החפץ חיים, שהוא רצה להראות לו בזה השכר שמקבלים על שמירת הלשון.

וזהו ואף אתה 'הקהה את שיניו', כי בעל לשון הרע נענש בכאבי שיניים, וזהו 'אילו היה שם לא היה נגאל', כי הבעלי לשון הרע לא זכו להיגאל ממצרים, רק מתו בשלשת ימי אפילה, מאחר שלא תיקנו את החטא שבגלל זה ירדו למצרים וסבלו את כל הגלות מצרים. ורק מי שתיקן את לשונו ודיבורו, וכרת ברית לגמול חסד עם חבריו, זכה לצאת ממצרים.

ככל דוד כדי שנוכל לראות את עצמינו כאילו יצאנו ממצרים צריכים להתחזק בשמירת הדיבור

היוצא לנו מכל זה, שכלל ישראל תיקנו את חטא הלשון בטרם צאתם ממצרים, ובזכות זה זכו לצאת מגלות מצרים ומתחת יד פרעה. וזהו העומק בדברי האר"י הקדוש, שלכן נקרא החג, חג הפס"ח מלשון פ"ה ס"ח.

כי במקום מה שהיו מקודם נכשלים בחטא לשון הרע, שזה גרם להם להיות משועבדים לפרע"ה – פ"ה ר"ע, ולהיות בגלות מצרים, זכו בעת יציאת מצרים לתקן את פגם הדיבור, שכל דיבורם יהיה דיבור הראוי ודיבור דקדושה, הן בין אדם למקום והן בין אדם לחבירו, ולנצור לשונם מלשון הרע, באופן שכל דיבורם יביא אותם לידי חיים, כמו שנאמר (תהלים לד, יג-יד), מי האיש החפץ "חיים" וגו' - נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה, ולכן זכו לצאת מתחת יד פרע"ה ומגלות מצרים, ולחגוג את חג הפס"ח – פ"ה ס"ת, ס"ח בגימטריא חיים.

והנה בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, אמנם כמו שבמצרים לא היו ראויים להיגאל, עד שתיקנו החטא של לשון הרע, כך בכל דור אי אפשר להיגאל ממצרים, רק על ידי שמתקנים מקודם את החטא של לשון הרע.

הטעם שלפעמים קודאים

| המשך בעמוד הבא |>

שביעי של פסח

אשירה לה' כי גאה גאה

אמונה פשוטה

"וַיִּירְאוּ הָעָם אֶת ה' וַיַּאֲמִינוּ בַה' וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ" (יד, לא).

האמונה חדורה ומושרשת ונטועה עמוק בעצם נשמת איש ישראל, בשורש נקודת חיותו, למעלה מן הדעת והשכל. וירושה היא לנו האמונה מאבותינו שעמדו על הר סיני, וראו ושמעו "אנכי ה' אלקיך" (שמות כ, ב), [עיין רמב"ם פ"ח מהל' יסוה"ת ה"א] ומרבותינו הקדושים דור אחר דור, עד אברהם אבינו עליו השלום ראש המאמינים. ואם כן מטבעה הפשוט של הנשמה, להאמין בה' אלקינו ובתורתו הקדושה, שהיא בעצמותה חלק מעצמות אור אין סוף ברוך הוא, חלק אלקי ממעל, כטבעו הפשוט של הגוף לצמוא למים.

ולפיכך אדם הבונה את אמונתו רק על פי שכל והגיון אנושי טועה הוא, שאם יסוד אמונתו נבנית רק על ראיות והוכחות שכליות, מהרה יוכל לטעות בהם.

ומהאי טעמא, לא נכון מאוד מה שמצוי בזמנינו מרצים מחזירים בתשובה שבאים רק בדרך זו של הוכחות וראיות על קיום הבורא, ואמיתת תורתנו, ובונים יסודות האמונה רק על אדני "הוכחות חות־כות" וכיוצא, ולפעמים אף נכנסים לוויכוחים שונים בזה. – ולא זו הדרך הנכון, אלא צריך לעורר את לבבם בעיקר באהבה וקרבה, והשפעת הרבה קדושה ויראה תורה ודעת, וממילא יידלק הניצוץ שבקר־בם. ולהניח לאמונה הטבעית שבנשמותיהם לצוץ ולצאת מעצמה, וניתן **להסתייע** בזה ממה שהבריאה כולה זועקת ומעידה על בוראה, כמו שנאמר (ישעיה מ, כו) "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה". אבל לא רק בחקירות שונות וכדומה, לכפות ולהכריח עליהם את האמונה, טרם שהגיע זמנה להתגלות.

כי בתוככי לב כל איש מישראל כבר טמונה וגנוזה האמונה בנקודה פנימית קודש קדשים, הנשמרת בזוך טהרתה מכל משמר, על ידי שומר עמו ישראל בעצמו. כידוע מספרים הקדושים שבנקודה זו אין מגיע שום פגם ושום טומאה וזוהמא. ומזה השורש קיימא לן (סנהדרין מד, א) ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא, כי גם אם יתרחק הרבה מאוד וירבה לפשוע חלילה, תמיד תישאר זו הנקודה בש־למות קדושתה, אלא שנגנזת ונחבאת עמוק עמוק, הסתר בתוך הסתר, ומכוסה בכתמי חלאת העוונות. וזוהמת התאווה והשקץ שהחדיר האדם בליבו, מחשיכים ומכסים מאד זו הנקודה.

אבל בבוא העת שירצה השם יתברך באיזה דרך שהוא, או מחמת גורמים שונים המשברים ליבו של אדם, ומקרעים כל המסכים הנוראים הללו, ומסירים הכיסויים. – אז מגלה האדם לפתע אור גדול צח ומצוחצח בליבו ובנשמתו, אשר במהרה יכול כשילך ויצעד בדרך הישר, להפוך עצמו לבריה חדשה ואיש אחר לגמרי.

ואנו אין לנו אלא לעורר לב העם, לדבר אל ליבם ולקרבם לאביהם שבשמים, עד שמעצמה תתעורר השלהבת שבליבם. וזו הדרך הישרה והנכונה בקירוב אחינו בני ישראל, כדוגמת הארת המנורה הטהורה, שעיקר עבודתה בהטבת הדשן ובהעלאתה עד שתהא שלהבת עולה מאליה בנשמות ישראל קדושים, ודו"ק היטב.

לא יסוד שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו

חז"ל מספרים לנו, שבזכות מעשה תוקפו ומסירות נפשו, זכה נחשון בן עמינדב שהמלוכה תהיה אצל שבטו, שבט יהודה, ומזרעו יצא חוטר ונצר שרשיו יפרה, כשלימים הוכתר אחד מיוצא חלציו להיות למלך ישראל, הלא הוא דוד המלך נעים זמירות ישראל. ועד סוף כל הדורות תישאר המלוכה אצל זרעו של דוד המלך, גם משיח צדקנו, אשר בכל יום אנו מחכים לו, עתיד לצאת מזרעו, כדכתיב (בראשית מט, י) 'לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו עד כי יבא שילה ולו יקהת עמים'.

ולכן זכה נחשון גם להיות המקריב הראשון מבין כל הנשיאים בחנוכת המזבח, כדכתיב (במדבר ז, יב) 'ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו נחשון בן עמינדב למטה יהודה', וכדכתב המדרש (במדבר יב, כא) שבשעה שציווה הקב"ה למשה רבינו על הקרבנות אמר לו 'נשיא אחד ליום' אבל לא אמר לו הסדר מי יהיה הראשון שיקריב, ואז הסכימו כל הנשיאים שנחשון יקריב ראשון, ואמרו: 'זה קידש שמו של הקב"ה על הים זה ראוי להוריד את השכינה והוא יקריב ראשון לכולם'.

לצורך קיום המלכות צריך מסירות נפש

ענין זה בא ללמד אותנו שמלכות אפשר לבנות ולקיים רק על ידי מסירות נפש, כמו שבכל מדינה החפצה לשמור על מלכותה יש צבא עם חיילים שמוכנים להקריב את נפשם עבור מדינתם, ורק כך יש כח במלכות להישאר ולהחזיק מעמד.

זהו גם הטעם מדוע באמירת 'שמע ישראל' צריכים אנו לקבל על עצמנו ארבע מיתות בית דין, כי רק בכך אנו ממליכים עלינו את השי"ת, ומבלעדי הכוונה הזאת כאילו לא אמרנו 'שמע ישראל', כי איך אפשר לו לאדם להמליך מלך בלא לקבל על עצמו למסור נפשו עבור המלך. ובסידור הרש"ש מזכיר בכל פעם שאומרים 'מלך העולם' שצריך למסור הנפש בשביל מלכותו ית"ש.

ואותו הדבר נכון גם לעניין ההתגברות נגד הקליפות הרבות, חילותיו של השטן הס"מ, שעומדים נגד כל אחד מישראל להכשילו ולהפילו לשחת, אף כאן צריך מסירות נפש בכל עת ורגע, ולצורך כן צריך אפילו לקפוץ אל תוך הים עד שיגיעו מים עד נפש, ואז בא יבוא השי"ת בכבודו ובעצמו לבקוע את הים ולהציל את האדם. אבל קודם כל צריך שיבוא האדם לכדי מסירות נפש, ויעשה את המוטל עליו לעשות כמו שהראוהו אבותיו, ומיד אחר כן פועל ידיו יצדה, ויראה לנוכח כי ישועת ה' כהרף עין, להינצל מיד כל אויביו.

המתגבר על יצרו נקרא מלך גדול

לפיכך עשה הקב"ה שמלכות בית דוד תצא בדווקא משבטו של יהודה, היות שנחשון בן עמינדב - שהוא משבט יהודה - מסר את נפשו למען כבוד שמו יתברך, וכמו שבמלכות כללית חייבים מסירות נפש בכדי לקיים ולהחזיק את המלכות, אותו הדבר הוא גם במלוכה הפרטית של האדם, דהיינו רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, שאם רוצה למלוך עליהם ולהיות מושל על יצרו שלא יסיתהו בדבר עבירה, חייב להגיע לידי מסירות נפש, ורק כך נקרא מלך, וכלשון קדשו של רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א (פרי צדיק פרשת ויגש) "כי מי שיש בו הכח ממשלה להתגבר על יצרו להיות סר מכל רע רק ביראת ה' כל היום - נקרא מלך גדול".

היצר הרע רודף את האדם בכל מיני נסיונות ופיתויים רק כאשר הוא רואה שהאיש העומד מולו מבולבל ומסופק, אולם מי שמוכיח עזות דקדושה במילי דשמיא ועבור זה מוכן אפילו לקפוץ אל תוך המים, ברור שהיצר הרע ילך לחפש לו קרבנות אחרים לבלבל את דעתם, כי כשאדם מוסר נפשו ואינו נרתע ופוחד משום מכשול ועיכוב שבדרכו, אזי לא יוכל שום כח שבעולם לעוצרו ולמנוע בעדו מלקיים את תרי"ג מצוות התורה, ואת רצון השי"ת.

והדברים קל וחומר ממציאות החיים, שרואים אנו הרבה פעמים שכשאדם רוצה דבר מסוים הוא משתדל מאד ומפעיל את כל האפשרויות שבידו עד שעולה בידו מבוקשו, כל שכן הם הדברים הרוחניים שיש בהם סייעתא דשמיא גדולה, שאם יוכיח האדם במסירות נפש שרצונו ללמוד או להתפלל ולקיים את מצוות השי"ת אלקיו, אזי יהא הקב"ה בעזרו ויכול לו, להחליש ולבטל את כח היצר הרע עד שיבטל אותו לגמרי, ואז הוא יהיה המלך השולט על עצמו, על גופו ואבריו שלא יחטאו ח"ו, כי העובר עבירה הרי זה פוגם במלכות, ובכדי לחזק את המלכות צריך להתגבר נגד היצר הרע.

גאולה בזכות האמונה

ומובא במדרש רבה בגודל האמונה (פר' בשלח): "יונתי בחגוי הסלע" - זה נאמר על אותה שעה שרדף פרעה אחריהם והשיגם חונים על הים ואין מקום לנוס לפניהם מפני הים ולא להפנות מפני חיות רעות למה היו דומין באותה שעה ליונה שבורחת מפני הנץ ונכנסה לנקיקי הסלעים והיה הנחש נושף בה תכנס לפנים הרי הנחש תצא לחוץ הרי הנץ אמר לה הקב"ה הראיני את מראיך את כשרון פעולתך למי את פונה בעת צרה... השמיעיני את קולך, אותו קול שהייתי שומע בהיותך במצרים..."

לא תמיד מבינים את ההתרחשויות והצער שמסבב הקב"ה על האדם, אבל עלינו להאמין כי אב ורחום וחנון מסבב את כל הסיבות והמעשים ומאתו לא תצא הרעות, ולפעמים הוא רק רוצה לשמוע את הקול שלנו – השמיעיני את קולך כי קולך ערב, וכאשר רק פונים אליו וצועקים מקרב לב – מיד ויושע ה' ונהיה קריעת ים וביזת הים וירידת המן וכל מה שצריכים להוושע.

"קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים", "קשה זיווגו של אדם כקריעת ים" – מובא בשם החוזה מלוב־לין, כשם שקריעת ים סוף היה נס בלתי צפוי, איש לא העלה בדעתו ישועה כזו, כך מזונותיו של אדם וזיווגו של אדם באים לו ממקום בלתי צפוי, ישועת ה' כהרף עין – דאגה מנין.

גאולת הכלל והפרט

והנה בליל שביעי של פסח נהגו בתפוצות ישראל להתקבץ יחדיו ולזמר את 'שירת הים' ברוב עם, וזו בעצם הקריאה שקורין בבית הכנסת ביום שביעי של פסח, שהיא השירה שאמרו כל עדת ישראל כשיצאו מגלות מצרים. ומפטירים בנביא (שמואל ב' כב, א), את שירת דוד המלך ביום שהציל ה' אותו - באופן פרטי - מכף כל אויביו ומיד שאול.

מכאן, שגאולות הכלל והפרט שוות הנה, ולכן ביום שקורים השירה שאמרו כל עדת ישראל, בו ביום קורים גם את השירה הפרטית של דוד המלך עליו השלום.

| המשך מעמוד הקודם |>

פרשיות תזריע- מצורע לפני הפסח

ואפשר לומר דזהו הטעם שקוראים לפעמים פרשיות תזריע מצורע לפני פסח כמו בשנה זו, כי על ידי קריאת פרשיות תזריע מצורע, מתעוררים לתקן חטא הלשון, כשרואים העונש הגדול שקיבלו בזמן הבית על דיבורי לשון הרע, שהגיעו נגעים בבגדים ובבתים ועל האדם, וע"י שמתעוררים לפני חג הפסח לתקן את חטא הלשון, אנו יכולים גם בדורינו לראות את עצמינו כאילו אנחנו יצאנו ממצרים.

וזהו מה שאומרים בליל הסדר, 'כל דכפין ייתי ויכול', לרמז שאנו נמצאים באחדות שלימה כל ישראל יחד, ולכן כל אחד מזמין את כל ישראל שהם יכולים לבוא לאכול בביתו, ובכח זה אנו זוכים לבחינת יציאת מצרים בפועל בליל הסדר שבכל שנה ושנה.

ובפשטות אפשר לבאר טעם הדבר שקוראים לפעמים פרשיות תזריע מצורע לפני הפסח, כי בערב פסח מצוי יותר הקטטה בבתי ישראל, כי הם ימי בין הזמנים, וכולם נמצאים בבית, ועסוקים וטרודים מאד בנקיון הבית מכל משהו חמץ, ושכיח הדבר שבאים אז לידי כעס וקטטות, ולכן צריכים חיזוק מיוחד בזמנים אלו לשמור את הפה והלשון מכל דיבור רע. ולכן סיבבה ההשגחה העליונה, שלפעמים יקראו פרשיות אלו לפני הפסח, כדי להתעורר מזה לשמירת הפה והלשון, למרות הקושי שנוצר בתקופת עדב פסח להישמר מזה.

יעזור השי"ת, שנזכה לשמור את פינו ולשוננו מלשון הרע, ושיהיה כל דיבורינו בבחינת פ"ה ס"ת, ובזכות הזאת לחג פס"ח כשר ושמח, ונזכה לצאת ממצרים גם בדורינו, ויהי רצון שכבר נזכה לצאת בפועל גם מן הגלות המר הזה, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, במהרה בימינו אמן.

טיב המעשיות

בּוֹדְקִין אֶת הֶחָמֵץ לְאוֹר הַנֵּר

"אוֹר לְאַרְבָּעָה עָשָׂר, בּוֹדְקִין אֶת הֶחָמֵץ לְאוֹר הַנֵּר" (פסחים ב.).

בספר הקדוש **עבודת ישראל** (לשבת הגדול) דרש **הגה"ק המגיד מקוז'ניץ זצוק"ל** בפירוש משנתנו על דרך הרמז והמוסר, ללמדנו להועיל בטיב מעלתם הנשגבה של ימי **חג הפסח** הבאים לקראתנו לטובה, ובעבודת הכנת הלב והנפש לקראתם.

וזל"ק: "**אור לארבעה עשר בודקין את החמץ**. כבר פירשתי שה'חמץ' הוא היצר הרע, כמו שפירש הרמב"ם ש'חמץ' הוא מלשון גזילה, מלשון 'אשרו חמוץ' (ישעיה א, יז), ולכך חמץ מרמז על היצר הרע שמי שהולך בעצת היצר הרע הוא נגזל משרשו".

"**ולכך צריך לבער החמץ בערב פסח ולעשות הכנה שיוכל להשרות עליו הקדושה הגדולה שמתגלה בליל פסח**".

ש'פסח' הוא מלשון פסוח ודלוג כי בכל מועד הקדושה אינה באה לאדם בפעם אחת, רק צריך להמשיך עליו הקדושה בתפלות ערבית ושחרית ומנחה. אבל **בפסח בא הקדושה לאדם בפעם אחת** כלשון 'פסח' כנ"ל".

"ולכן צריך הכנה, כי אף על פי שבא אור הבהיר אף על פי כן צריך כל אדם לטהר עצמו כדי שיוכל לקבל אור הבהיר".

"**למשל, שהחמה אף על פי שהיא זורחת ביותר, אף על פי כן צריכין החלונות להיות פתוחים, שאם יהיו סתומים לא תוכל החמה לזרוח להבית**".

"ובכל מועד צריך להמשיך עליו הקדושה בתפלות כמאמר הכתוב (ויקרא כג, ד) 'אשר תקראו אותם במועדם מקראי קודש', שצריך לקרות הקדושה. אבל בפסח היה צריך אור הבהיר לבא בפעם אחת, 'כי בחפזון יצאת ממצרים' (דברים טז, ג) וכו', האור הבהיר באה פסוח ודלוג. – אבל בוודאי **אף על פי כן צריך כל אדם לעשות לו הכנה, כמשל זריחת השמש אל החלונות** כנ"ל" עכל"ק.

• • •

הרה"ק מקרעסטיר מזמין יהודי לסעוד על שולחנו בפסח כדי להצילו מאיסור חמץ

חג הפסח בעיירה **קרעסטיר** הגדולה לאלקים שבארץ הגר, בחצר הקודש של הרבי הקדוש והמפורסם **רבי ישעיה'לי קרעסטירער זצוק"ל**, היה מן הזמנים הנעלים והיפים ביותר שידעה העיירה.

ההמולה הגדולה החלה כבר מימים רבים שלפני החג, כשהכל נעשים שותפים ונוטלים חלק בהכנות הגדולות שלקראת החג הקדוש הממשמש ובא. והמלאכה היתה דיה והותר בשביל כל אחד ואחד קטן וגדול, הן בניקיון וצחצוח הבתים הדק היטב – בתי המגורים ובית המדרש הגדול, בית הכנסת אורחים וחדרי המטבחים [גאסט הויז]. והן בהכנת היין והמצות ושאר תבשילים הנצרכים עבור כל האורחים הרבים שעתידים לעשות את הפסח בצל הקודש.

שנה אחת **במוצאי חג הפורים** בעת שהחלו האורחים הרבים שהגיעו לכבוד הפורים לארוז את חפציהם ולשוב אל ביתם, היה ביניהם אורח אחד שהתכונן אף הוא לצאת לדרכו, הוא נעמד אפוא בתור ליד חדרו של הרבי ביחד עם כל הנוסעים, כדי להיפרד [ג'זעגינען] ולקבל מן הצדיק את ברכת הדרך.

אך לפליאתו ולפליאת הגבאים ושאר החסידים הסובבים, עוצר אותו הרבי ופונה אליו בדרישה נחרצת: **דו פארסט שוין אויך? פאר וואס זאלסטו נישט בלייבן מיט אונז אויף פסח?** [גם אתה נוסע כבר? מדוע שלא תישאר עימנו לחג הפסח?] וביקשו מאוד להישאר בקרעסטיר גם לחג הפסח. – היהודי נענה לקריאתו של הרבי, ונשאר לחוג גם את חג הפסח בקערסטיר.

כשראה הרבי את פליאתם של המקורבים, מה ראה לעצור את האורח בדרכו, ולהשאירו לחודש נוסף בקרעסטיר, גילה להם הרבי טפח וכיסה טפחים: יודע אני באיש זה שאין הפרוטה מצויה בכיסו להכין את חג הפסח כראוי... ומחמת הבושה כבר גמר בדעתו שלא לפשוט את ידו בשום אופן, אף אם יצטרך לאכול **חמץ בפסח! רחמנא ליצלן**. – אשר על כן צוויתי עליו להישאר עימנו כאן, ולהיות סמוך על שולחני בקמחא דפסחא, כדי להציל איש ישראל מחמץ בפסח.

ללמדך, טבעם וטיבם של גדולי ישראל צדיקי הדורות, שחשו אחריות בשמירת כל איש ואיש מישראל שלא יכשל חלילה בעוון הנורא של חמץ בפסח. וכל שכן וקל וחומר שהשפיעו בישראל את ה'ביעור חמץ' הפנימי, הלא הוא היצר הרע הקשה שאור שבעיסה שבלב.

על דרך שפירש בספה"ק "**בית אהרן**" לערב פסח, וזל"ק: "אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור **הנר** – היינו ב'**נר** מצוה ותורה אור' (משלי ג, כג). 'כל אחד בודק עד מקום שידו מגעת' – 'ידו' היינו שכלו. 'והשאר מבטלו, ובמה, '**בלבו**' – **מיט איין שטיקעלע הארץ**. 'אין ביעור חמץ 'אלא **שריפה**' – **בהתלהבות לדבקות הבורא ברוך הוא**" עכלה"ק.

• • •

'ליל הסדר' כהלכתו שהחזיר משפחה שלמה בתשובה

סיפר לי **הרה"צ רבי מאיר משולם רבינוביץ מקלאשין שליט"א** על '**שבת קירוב**' אחת שנערכה לקראת חג הפסח על ידי אחד מסמינרים הידועים ומפורסמים בהחזרת עם בני ישראל בתשובה.

השבת התקיימה לפני חג הפסח באחד המלונות המפוארים בעיר '**הרצליה**' החילונית, ונושא השבת כולה היה '**הכנה לחג הפסח**'. תוכניות השבת ההרצאות והפעילויות וכל הדרשות כולם נסובו סביב עניינו של פסח, הן בהלכה והן באגדה, כדרכם הנודעת של הסמינר להנחיל מורשה לאחינו בית ישראל כדי לקרבם לתורה ולתשובה.

אחת מאורחות השבת היתה אישה עשירה מאוד מהעיר הרצלית, שאף כי היתה חילונית גמורה משום מה את 'חג הפסח' אהבה מאוד, וכשראתה את הפרסומים על '**שבת הכנה לחג הפסח**' ביקשה לשלוח אליה את הפרוספקט, וכראותה שכל השבת נסובה על תוכנו של החג האהוב עליה כל כך, נרשמה והצטרפה לאותה שבת בבית מלון מפואר שבהרצליה.

ההרצאות שנמסרו במשך השבת באומנות רבה על ידי המרצים הבכירים נכנסו לעומק ליבה, ומרוב צימאונה לדעת ולהבין את עומק משמעותו של חג הפסח היו בשבילה הדרשות של אותה שבת כמים קרים לנפש עייפה.

עם סיום השבת, לאחר שהתמלאו חדרי לבבה בהתעוררות קדושת חג הפסח נדלק בה הניצוץ הקדוש, חלק אלקי ממעל, והיא החליטה שברצונה לזכות לפחות פעם אחת לערוך את **סדר ליל הפסח** כהלכתו כראוי וכיאות.

היא ניגשה אל אחד הרבנים במוצאי שבת כשבקשתה בפיה, היות והיא מארחת בביתה הגדול בליל הסדר את כל בני המשפחה המורחבת, ומשקיעה רבות בהצלחתו של 'ערב' זה שכולם נהנים מאוד ומהללים את תבשיליה ואת האווירה הנעימה שמשפיעה על כל בני המשפחה לכבוד החג. – אך משום מה היא מרגישה שאין ה'סדר' נערך בביתה כראוי וכנכון, ומלבד אכילת מצות ושתיית יין עם כל התבשילים המיוחדים, אין בו מספיק תוכן פנימי ומשמעות עמוקה, מחמת שאינו נערך כהלכה! לפיכך מבקשת היא עזרה וסיוע בכל ההכנות הנצרכות על פי ההלכה לערוך סדר פסח כהלכתו בהידור רב.

צוות הסמינר האמונים על בקשות מסוג זה נענו בחפץ לב, רב מכשיר מיוחד נשלח אל הבית ביחד עם כמה בחורים צעירים עוזרי ניקיון מומחים, אשר ניקו היטב את כל הבית לקראת הפסח, צחצחו את המטבח, והכשירו את כל הכלים הנצרכים לחג. ולאחר שהכל היה מבריק ונוצץ, נשלח לביתם 'משלוח ענק' שהגיע היישר מן העיר '**בני ברק**' שהכיל את כל צרכי החג מהחל ועד כלה בכשרות מהודרת ובהרחבה רבה.

מספר '**הגדות של פסח**' מפוארות נשלחו אל הבית כפי מספר האורחים האמורים להשתתף ולהתארח בביתם בליל הסדר. ובעלת הבית המארחת הדגולה קיבלה 'חוברת הדרכה' מיוחדת בשביל 'עריכת הסדר', שהוכנה והודפסה ברוב פאר והדר על ידי הסמינר, ובה הדרכה מפורטת ומדוקדקת על כל ליל הסדר כולו מתחילתו ועד סופו, ובין השאר גם הדרכה ברורה לעורך הסדר כיצד יש להנהיגו על הצד היותר טוב.

בעלת הבית, בת ישראל כשרה, היתה כולה נרגשת ונסערת עד מאוד, הניצוץ הטהור שנדלק בה מתוך האהבה המיוחדת שהיתה שמורה בליבה פנימה לחג הפסח יצא ללהב גדול, והיא התמסרה כל כולה בלב ונפש להכנת '**ליל הסדר**' בששון ובשמחה

היא למדה את 'חוברת ההדרכה' היטב מתחילתה ועד סופה, ערכה את שולחן הסדר בדיוק על פי ההוראות שנכתבו על ידי טובי הרבנים על פי דקדוקי ההלכה בהידור ובשלמות.

ובהגיע ליל הסדר הגדול אשר לילה כיום יאיר, היה הבית כולו מאיר באור יקרות מופלא, בני המשפחה המוזמנים התקבלו בשמחה רבה ובכבוד גדול, ולאחר שהתיישבו כולם על כורסאות ההסיבה היקרות שהוכנו וקושטו ברוב יופי והדר במיוחד לחג הפסח, ביקשה בעלת הבית מאביה הזקן שישב בהדרו בראש השולחן לערוך ולהנהיג את הסדר על פי ה'הגדה' שלפניו, אך הוא סירב בנימוס באומרו שאמנם בילדותו השתתף תמיד בליל הסדר שנערך בבית הוריו, אבל כבר עברו מאז שנים רבות והוא כבר הספיק לשכוח הכל...

היא פנתה אפוא לבעלה וביקשה ממנו, שיואיל הוא בטובו להנהיג את הסדר, אך גם הוא כמו חמיו סירב בדבר, וטען בקל וחומר שאם הסבא שזכה בצעירותו להשתתף בסדר פסח כהלכתו מסרב, כל שכן הוא שמעולם לא השתתף בסדר 'דתי' ואיננו יודע מאומה מכל הלכות ליל הסדר...

בלית ברירה ערכה בעלת הבית בעצמה וניהלה את ה'סדר' לבני משפחתה, כפי שלמדה בשיעורי ההכנה הרבים ובחוברת ההדרכה שקיבלה.

הם החלו כולם בקריאת ההגדה, 'הא לחמא עניא' מילה במילה, כשהמארחת העורכת אינה מוותרת מלפרש ולהסביר כל קטע וכל פיסקא כדי שיהיו מובנים היטב לכל.

והנה הגיעו אל ארבעת בנים, '**כנגד ארבעה בנים דברה תורה**', וכאשר כל מילה מוסברת ומוטעמת ניתן הסבר מיוחד על ענין

טיב הלכה

נכתב ע"י הר"ר מאיר רבינביץ שליט"א

>> דין החמץ שנמצא לאחר הזמן

א. המוצא חמץ בביתו, אם הוא בחול המועד יוציאנו מרשותו מיד שלא יבוא לידי מכשול אכילה, ויבערנו מיד (סי' תמ"ו ס"א ומ"ב שם).

ב. ואם הוא ביום טוב שאסור לטלטלו שהוא מוקצה כיון שאסור באכילה ובהנאה, וגם הבערה אסור מפני שאינו לצורך היום, לכן יכפה עליו כלי כדי שלא יבוא לאכלו עד הלילה ואז יבערנו, ואפילו בחמץ דרבנן ג"כ אסור בטלטול (שם ובביה"ל ד"ה שלא).

ג. ואמנם הרבה פוסקים ס"ל דבחמץ שלא ביטלו קודם החג שנמצא עובר עליו בבל יראה אזי אתי לאו דבל יראה ודוחה איסור טלטול דרבנן, וכמה פוסקים סוברים דאפילו לשרוף יהא מותר בכה"ג, אך למעשה נוהגין כפי פסק השו"ע דבכל גווני כופין עליו כלי, ומ"מ במקום שנהגו כסברא האחרונה אין לבטל מנהגם, אך כ"ז דוקא בחמץ גמור, אבל אם הוא תבשיל שנאסר משום שנמצא בו חיטה וכדו' לכו"ע אסור לבערו ביו"ט אלא כופה עליו כלי (סי"ב שם סק"ו).

ד. ומ"מ לא מהני במה שיפקיר את החמץ שמצא בביתו לאחר זמן איסורו, שהרי בלא"ה הוציאו הכתוב מרשותו ואסרו בהנאה, אלא חייב להשביתו ולבערו (סי"ב סי' תמ"ה סקט"ז).

ה. מצא חמץ בפסח ברשות הרבים אסור להגביהו, דמשעה שהגביהו קנאו ועובר עליו בבל יראה, ואפילו אין דעתו לזכות בו אלא מגביהו כדי לסלקו ממקום שרבים עוברים עליו כדי שלא יכשלו בו נמי אסור (ביה"ל סי' תמ"ו ד"ה בביתו).

ו. ונחלקו האחרונים במצא חמץ בפסח אם צריך לברך על ביעור חמץ אם כבר בדק וביטל כדינו קודם הפסח, דכיון שכבר בדק וביטל כדינו וקיים תקנת חכמים אפשר דבברכה ראשונה שבירך אז היה נכלל גם על כל מה שימצא בתוך הפסח, וספק ברכות להקל (מ"ב סי' תל"ה סק"ה).

ז. המוצא חמץ בביתו בחוה"מ פסח לאחר שמכר כל חמצו לגוי, והיה בודאי גם זה בכלל לפי הנהוג לפרש הכל בלי יוצא מן הכלל, יעשה מחיצה ' טפחים, ואם א"א לו לעשות כן יגביהו ויכניסנו לרשות גוי המכור, ויאמר בפה מלא שאינו רוצה לקנותו, ויזהר ג"כ שלא יגע בחמץ עצמו (שבה"ל ח"ט סי' קט"ז).

ח. כתבו האחרונים דאסור להריח לחם חם בפסח אף של א"י (באר היטב סי' תפ"ז סק"ת, ביאור הלכה סי' תמ"ג ד"ה אפילו).

>> חמץ שעבר עליו הפסח

ט. חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אסור בהנאה, אפילו הניחו שוגג או אנוס, דקנסוהו רבנן הואיל ועבר עליו בבל יראה ובל ימצא (סי' תמ"ח ס"ג ומ"ב שם).

י. ואסור אף על פי שביטלו או הפקירו, ואע"ג דכשביטלו אינו עובר בבל יראה, מ"מ חששו חכמים שאם נתירו כשביטלו יניח כל אדם את חמצו על אחר הפסח ויאמר שהפקירו קודם הפסח כדי שנתיר לו (סי"ה ובמ"ב סקכ"ד).

יא. וכמה אחרונים כתבו שאפילו אם בדק ג"כ כמנהגינו ונמצא חמץ לאחר הפסח אעפ"כ אסור בהנאה, שלא חילקו בדבר, ויש מן האחרונים שמקילים בבדק וביטל ונמצא אח"כ, דמאי הוי ליה למעבד הרי עשה הכל כדין, ודעתם דעכ"פ בהנאה אין לאסור, ובמקום הפסד מרובה יש לסמוך עליהן (מ"ב שם סקכ"ה).

ארבעת הבנים, שהכינה לנו תורתנו הקדושה 'דרכי טיפול' מיוחדים בשביל כל בן ובן.

כמ"ש בספרים בביאור לשון "**כנגד** ארבעה בנים", שהוא מעין לשון **רש"י** ז"ל (במדבר כג, יח) בתכונתו של מנהיג ישראל "שיוכל להלוך **כנגד** רוחו של כל אחד ואחד", שיש לכל איש ואיש מישראל דרך מיוחדת בתורה המותאמת לו בפרטיות לפי ליבו נפשו ונשמתו.

והנה בהגיעם אל הבן השני מן הארבעה, הלא הוא הבן **הרשע**, נעמד לו לפתע הסבא הזקן, אבי המשפחה ואביה של בעלת הבית עורכת הסדר, והכריז בקול: את הקטע הזה [של הרשע] אני אסביר! את זאת מבין אני היטב...

וכך פתח הסבא בהתרגשות גדולה בנאום ההסבר של, כשכל בני המשפחה שמים אוזנם כאפרכסת לשמוע את 'ההסבר' המלומד שיש לסבא הזקן לומר כאן.

הבן הרשע שבהגדה, הסביר הסבא, הלא זהו **אני בעצמי**!

דעו לכם בני ובנותי ונכדי היקרים, שבשונה ממכם שקיבלתם כולכם חינוך כפרי ולא ידעתם מאומה מעולם, הרי אני נולדתי להורים שומרי תורה ומצוות המקפידים על קלה כבחמורה, בילדותי למדתי בחיידר טוב, ובבחרותי נשלחתי לישיבה טובה. אבל לצערי בגיל הטיפש עשרה התגבר עלי יצרי הרע, התחברתי עם חברים לא טובים שקלקלו והשחיתו את נשמתי, עד שירדתי לגמרי מדרך התורה והמצות, עזבתי הכל מאחורי וברחתי לקיבוץ, שם נעשיתי פוקר גמור בלא שום ריח של תורה ומצוה כלל, ידחם ה'.

ההורים שלי בכו עלי בדמעות שליש, אמי הצדקת לא הפסיקה מלהוריד דמעות כמים, אינני יודע כמה פעמים היא סיימה את **כל ספר התהלים** עבורי... ותמיד סנטה בי בעוז באומרה, תדע נאמנה בני יקירי! שאם אתה לא תחזור בתשובה ח"ו, הרי **בניך בוודאי יחזרו בתשובה**! הדמעות הרבות שלי לא ילכו לחינם ולא יאכזבו אותנו...

באותם שנים כשהייתי בקיבוץ השמאלני, בליל הסדר הגישו לנו 'להכעיס' ארוחה של חמץ גמור רחמנא ליצלן, ותדיר הסבירו שהחרדים הינם קומץ של פרימיטיביים מן הזן הישן של היהודים של פעם... מימי הביניים... היום העולם מתקדם... והנאורים האקדמאיים אינם צריכים לכל התסמינים הדתיים הללו, עפרא לפומייהו.

והנה עתה נוכחתי, המשיך הסבא, עד כמה צדקה אמא עליה השלום, הנה בתי היקרה והאהובה הציתה בליבנו את **'לפיד התשובה'**, ראו נא גם ראו איזה ליל הסדר מהודר ומפואר הכינה לנו כאן, כמה יופי ואמת יש ביהדות, כמה עומק ומשמעות יש לו לחג הפסח ויציאת מצרים כפי שאנו קוראים כאן בהגדה של פסח.

לסיום דבריו הכריז הסבא ברוב התרגשות, שהוא מקבל על עצמו מכאן ואילך **'תשובה שלמה'**, ועוזב את כל השטותים והבלים שנשקע בהם עשרות בשנים!

ואכן בעקבות אותו 'ליל הסדר' המאיר וזורח בלבבות ישראל, ומנענע את אמות הסיפים לעילא ולתתא, חזרה כל אותה משפחה בתשובה שלמה!

בעלת הבית בעצמה לא חשבה כלל ולא תיארה לעצמה עד היכן תגיע השפעת אותו ליל הסדר, בקירוב לב ונפש לאביהם שבשמים של כל בני משפחתה והוריה שנעשו כולם בעלי תשובה גמורים.

הסיפור המדהים הזה הרעיש בזמנו את הרצליה, והשפיע רוח של טהרה וקירוב ונעשה קידוש השם גדול מאותה משפחה על כל הסביבה כולה, כן יתן ה' וכה יוסיף להשיב לב ישראל בתשובה.

'הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ, וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ, וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ' אמן ואמן.

* * *

ההכנה הפנימית כדי להראות את עצמו כמי שיוצא 'עתה' ממצרים

דרכו של **אבי מורי הגה"צ בעל 'מעדני השלחן' זצוק"ל** לעורר אותנו תדיר בימים שלפני הפסח, על מה שקיבל מפי רבו **הרה"צ רבי צבי הירש קופשיץ זצ"ל**, מזקני נקיי הדעת שבירושלים בדור שלפנינו, [אביהם של הרבנים הגאונים לבית משפחת קופשיץ בירושלים ובבית שמש] שאבי זצ"ל היה תלמידו בבית היתומים "דיסקין".

ואמר שהיה מרגלא בפומיה של הרב להזכיר לתלמידיו בשם צדיקים, **שעיקר עבודת האדם בליל הסדר**, והחלק היותר קשה מכל המצוות הרבות שבליל פסח הוא בקיום דין המשנה (פסחים קטז:): "חייב אדם **לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים**". ולשון רבינו **הרמב"ם ז"ל** (פ"ז מהל' חמץ ומצה ה"ו): **"להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה** משעבוד מצרים", עי"ש ובנושאי כלים.

וזו היא עבודה קשה שבמקדש, להחדיר בלבבו, להוכיח ולהראות בעצמו ובכל מהותו, סדר יציאתו **עתה** ממש משעבוד מצרים!

שאל אותו אבי: מה היא אם כן העצה היעוצה בזה? וכיצד ניתן לקיים האי הלכתא רבתא למעשה כראוי?

השיב לו רבי הערש: על כך צריך לעבוד ולהתייגע בהכנה רבתי לקראת החג, **לכל הפחות שבועיים לפני החג. לא רק בעבודות ההכנה המעשית של ביעור החמץ והכנת המצה**, אלא אף בהכנת הנפש לדבק את עצמו בכל לב בפנימיות החג והשפעת קדשו. – אבל **אם נופלים אל החג בלא הכנה פנימית**, ובלא התבוננות והתקשרות בתוכן ומשמעות החג לא מגיעים לשום השגה!

* * *

השי"ת 'גאל ישראל' בלשון עבר ממצרים 'וגואל ישראל' בלשון הווה עתה בתוך הגלות

באחת העיירות הסמוכות לעיר 'אפטא', אי שם בערבות אוקראינה הרחוקה, התגורר לו יהודי פשוט תמים וישר דרך, שלפרנסתו היה חוכר את בית המזיגה מן הפריץ המקומי עבור תשלום שנתי קבוע.

שנה אחת לאחר חורף קשה ביותר שבו השתבשו הדרכים בשלגים ובבוץ, ונתמעטו מאוד העוברים ושבים באזור, התקשה היהודי לעמוד בנטל התשלום, והחוב נערם והצטבר. לאחר כמה דרישות שלא נענו החל הפריץ לאבד את סבלנותו, ושלח 'איום' נחרץ אל היהודי, בו רמז על השלכת כל בני המשפחה אל הצינוק רחמנא ליצלן!

בימים ההם היו הפריצים שולטים בנתיניהם שלטון ללא מיצרים, ואיום שכזה היה מוחשי ביותר, ולא רחוק מביצועו המעשי!

לקראת **'שבת הגדול'** נסע היהודי, כדרכם של הרבה מיהודי המחוז, אל העיר הגדולה **אפטא**, להכנה לקראת הפסח בצל קדשו של הרב המרא דאתרא, **הרה"ק בעל "אוהב ישראל" זי"ע**, להשתתף בדרשת שבת הגדול המפורסמת, וכן להביא לביתו כמה מצרכים לחג הפסח שלא ניתן להשיגם רק בעיר הגדולה.

והנה בדרשת שבת הגדול האריך הרב הגאון בפלפול אדיר בהלכה כיד ה' הטובה עליו, ובשלהי הדרשה החל לדבר מעט מענייני החג באגדה כנהוג, בין הדברים הזכיר את ברכת **"גאל ישראל"** החותמת בהגדה של פסח, ונעמד על כך שהיא נאמרת בלשון עבר 'גאל', ואילו בשמונה עשרה חותמים אנו **"וגואל ישראל"** בלשון הווה. – מה ההבדל בין שתי הברכות הללו, שאל הרב, מדוע זו בלשון עבר וזו בלשון הווה?

אולם, ביאר הרבי בטוב טעם ודעת, ברכת 'גאל ישראל' שבליל פסח נאמרת על גאולת מצרים, שאנו מודים ומשבחים עליה בליל התקדש חג, ולכן נתקנה בלשון עבר, על אותה גאולה שבמצרים. – לעומת זאת ברכת **'וגואל ישראל'** מוסבת על הגאולה שאנו זוכים בחסדי השי"ת בהווה כל העת, **בניסים התדירים עמנו בתוככי הגלות בכל עת ובכל שעה**. כדמפורש להדיא **ברש"י** (מגילה יז:) בביאור זו הברכה, וז"ל: "האי גאולה לאו גאולה דגלות היא, אלא שיגאלנו מן הצרות הבאות עלינו תמיד. דהא ברכת קיבוץ ובנין ירושלים וצמח דוד יש לכל אחת ואחת ברכה לעצמה, לבד מגאולה זו" עכ"ל. ועי"ע **ברש"י ברכות** (יב.).

וכמו שאנו מבקשים (תפילת רבון העולמים בלש"ק): "שתרחמני עוד **בגלותי** לגאלני" – לא אמר לגאלני מגלותי, כי אם 'בגלותי לגאלני', היינו הגאולה שבתוך הגלות, להצילנו מכף כל העריצים ולשום נפשנו בחיים.

לדוגמא, המשיל הרבי במתק דרשתו – כדי להמחיש את מהות ברכת 'גואל **ישראל**' שאנו נצרכים בתוך הגלות, לפעמים נתון יהודי בגלות בצרה קשה, כשאין לו ממון לתשלום דמי החכירה (שטייער–געלט) לפריץ, ואולי גם איים עליו הפריץ בהשלכתו הבורה עם כל משפחתו חלילה. – אך גם אז בתוככי גלותו הקשה לא אבד סברו ולא בטל סיכויו, עד שנגלה אליו מלך מלכי המלכים ב"ה ומושיעו מצרתו! הרבה דרכים למקום להביא הישועה, כדי שיברך איש ישראל בלב שלם **"גואל ישראל"**.

עומדים אנו – סיים הרבי – לקראת ליל הסדר הגדול, שהוא עת רצון נעלה ומיוחדת לקבלת תפילות ישראל! **וסגולה מיוחדת יש בידי**, גילה הרבי, **בקבלה מרבותי בהאי שעתא עילאה**, כאשר מגיעים באמירת ההגדה לפסקא: **"ונצעק אל ה' אלקי אבותינו** (דברים כו, ז), כמה שנאמר (שמות ב, כג) ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים, **וייאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו, ותעל שוועתם אל האלקים מן העבודה**". – להתפלל אז עד מאוד, ולזעוק מקירוב לב ונפש אל ה', גם על כל מיני מיצרים פרטיים המעיקים על האדם! **מקובלני ובטוחני, שמי שיצעק אל ה' בכל לב בליל הסדר בפסקא זו של 'ונצעק אל ה'**, הרי יקוים בו 'ותעל שוועתם אל האלקים'!

וכשם שנגאלו ישראל בברכת 'גאל ישראל' ממצרים, כן ייגאלו עתה בברכת **'וגואל ישראל'** שבהווה, עדי נזכה מהרה לברכת **"גאל ישראל"** שבגאולה העתידה במהרה בימינו. – חתם הרבי את הדרשה בברכה, כשכל הקהל עונים פה אחד **"אמן!"**.

היהודי התמים דנן התרגש מאוד מאותה דרשה, ויתמלא לבו תפילה וזעקה לאלקים, הרי הרבי דיבר בדיוק אליו!

הוא הגיע לביתו אחר השבת בשמחה גדולה, ואמר לבני ביתו שהשנה יש לנו **סגולה מובטחת** מהרבי הקדוש לפעול ישועות בליל הסדר! והכין אותם כראוי לקראת **"ונצעק אל ה'"** בליל הסדר הממשמש ובא.

ויהי בליל התקדש חג, כאשר הסבו כל בני המשפחה יחדיו לשולחן הסדר, ופתחו בדחילו ורחימו באמירת ההגדה, בהגיעם **לונצעק אל ה'"** נהפך המקום לחרדת אלקים! הם החלו כולם לזעוק לפני ה' בקולי קולות ובבכיות נוראות, זמן רב ישבו כך יחדיו והתמוגגו בתפילות וצעקות לחוס ולרחם עליהם מכל צרותיהם.

עד כדי כך היו שקועים בתפילתם וצעקתם, שלא שמעו כלל את הדפיקות החזקות שעל הדלת...

| המשך בעמוד הבא |>

טיב ההשגחה

סיפורי השגחה פרטית
שנשלחו למערכת ע"י הקוראים

מי נסקלה

הוצע לי לרכוש דירת גג (פנטהאוס) בירושלים שהייתה בשלב של תכנון בלבד. על מנת שאוכל להתרשם מהנוף והכיוונים שיהיו לי בדירה שלי אחרי הבניה, לקח אותי המתווך לבניין הסמוך לבניין החדש שאמור להבנות וטיפסנו לקומת הגג. כאשר הגענו לקומת הגג שאל אותי המתווך "מי ראשון לטפס אל מחוץ לגג?!"

"אני אחריך!!!" השבתי

הוא טיפס לגג דרך סולם גג, ואני ממתין לטפס תיכף אחריו. אלא שכאשר ראשו ורובו כבר היו על הגג נשמט אבן ממסגרת הגג, והמתווך על כל משקלו צנח למטה כאשר האבן הנשמטת פוגעת בראשו ופוצעת אותו.

מיד הזמנתי כוחות רפואה שנתנו לו טיפול ראשוני, ופינו אותו לבית החולים להמשך טיפול. הוא יצא מזה בנס!!! אילו טיפסתי ראשון, הייתי נופל כנראה באותה דרך, וחלילה נפצע באורח הרבה יותר קשה מאחר ואני טיפוס צנום ושברירי...

אבל כדי להודות על הנס בכל לב, שלח לי בורא עולם ידיעה חדשותית באותו יום על פועל בניין ישמעאלי שעבד בתל אביב ונפל בדיוק בדרך הזו כמו המתווך ,והוא הישמעאלי נהרג במקום!!! אותו סיפור בדיוק, אותו גובה בדיוק, המתווך היה זקוק לכמה תפרים והישמעאלי מת!!!

בעל המעשה:ל.ז.

* * *

זה היה כוונה!!!

המתנתי בתור להיכנס לאחד הצדיקים לקבל עצה וברכה. האיש שהיה לפני בחדר של הרב כבר עמד לצאת ואילו אותי כבר הכניס הגבאי. היהודי שלפני היה באמצע התייעצות על בנו הזקוק לעזרה לימודית וביקש המלצה על בעל מקצוע מסוים בתחום כדי לעזור לקדם את בנו. הרב אמר שאינו מכיר את היהודי הנ"ל ועליו להתייעץ עם מישהו שכן מכיר אותו.

זה לא נעים, אבל אני כבר הייתי בפנים והוא עם רגל אחת בחוץ ואני שומע את השאלה ובמקרה של ממש שבשפת הקודש קוראים לזה השגחה פרטית, אני השתמשתי במומחיות של האדם המדובר כדי לקדם את בני חביבי והייתי מאוד מאוד מרוצה ממנו.

לא התאפקתי ובקשתי רשות להביע דעה. הצדיק כל כך שמח מההשגחה פרטית ואמר: "היה לי בלב על הגבאי, מדוע הכניס אדם נוסף לפני שהראשון יצא?! הרי אנשים מדברים הרבה פעמים דברים אישיים, והנה עכשיו קבלתי תשובה במקום. למדתי שגם גבאי שהכניס מישהו, יש כאן כוונת מכוון!!!

בעל המעשה:ז.ק.

הפעונין לזכות את הרבים בסיפור של השגחה פרטית
פוזמן לשלוח אל ר' שפחה ספואלס
בפקס: 15326517922
או ל: o.y.wines@gmail.com

משנעשה קצת שקט ונשמעו הנקישות, ניגש בעל הבית אל הפתח, והנה רואה הוא את שכנו הגוי מבוהל ונפחד, בידו גורר אחריו שני שקים כבדים, והוא נדחק תיכף פנימה אל הבית בבהלה, כשעיניו מתרוצצות לכל עבר לבדוק אם אין רודפים אחריו.

הוא סיפר לשכנו היהודי על קורותיו המסעירים בשעות האחרונות: מלחמה של ממש פרצה ביני לבין אשתי, כדרכנו מדי כמה ימים... אולם הפעם התעצמה המלחמה מאוד, עד שבסיומה פשוט הרגתי את אשתי בחמת זעם! חוששני מאוד שבתוך זמן קצר יופיעו כאן שוטרי המשטרה וקציניהם לחקירת נסיבות האירוע, ונאלץ אני להימלט על נפשי. הנה יש לי כאן שני שקים מלאים וגדושים במטבעות זהב, אוצר יקר ובלום! אם תמצא אותם המשטרה היא בוודאי תחרים אותם, הנני בורח מכאן עתה למקום רחוק. אנא, מכיר אני היטב את יושרך ונאמנותך, בבקשה ממך שמור נא לי על שקי הזהב הללו, והיה באם אחזור לכאן תקבל בשכרך שק אחד מן השניים, ובאם לא אחזור הרי שלך לפניך בשכר כפול של שניהם.

הוא דחף את השקים אל הבית פנימה, ועד מהרה החל לרוץ ולברוח בטרם תבוא המשטרה להשליכו אל מאחורי סורג ובריח.

והנה למחרת נודע ליהודי היקר דנן, ששכנו הגוי טבע בנהר הסמוך בדרך מנוסתו, ובכך זכה בשני שקי הזהב גם יחד.

עתה היה כבר בידו לשמחתו די והותר עבור תשלום דמי החכירה, ואכן תיכף לאחר החג הגיע לארמון הפריץ בזמן הקצוב וסילק את כל החוב בשלמות.

הפריץ שמח מאוד לנוכח אמינותו של היהודי ועמידתו במועד הפירעון, ופנה אליו ואמר: הנה רואה אני שהנך אדם הגון, ברצוני להציע לפניך תפקיד חשוב ואחראי שמתן שכרו בצדו. – נוסע אני כעת למסע רחוק לתקופה ארוכה, וזקוק אני לאדם נאמן שישמור וישגיח כאן על כל האחוזה, ברצוני להפקיד בידך את העסקים המסועפים שברשותי בכל המחוז כולו!

היהודי נענה להצעה, והם התיישבו תיכף יחדיו על פרטי הדברים, כשהפריץ מגלה בפני היהודי את כל רזי עסקאותיו המסועפים, במה צריך להשגיח וכיצד לנהל בדיוק את כל תיקי חשבונותיו האישיים בכל עת העדרו.

לא חלף זמן רב והנה נודע שאף אותו פריץ מצא את מותו בדרכו, והיהודי דנן זכה בכל נכסי האחוזה שבכל המחוז כולו.

לאחר שעלה לגדולה והתעשר עושר רב, שחה לו אשתו שמן הראוי לנסוע אל הרבי הקדוש לאפטא, ולהודות לו על ישועתם הגדולה שנושעו בזכות דרשתו וברכתו.

כאשר הגיע לאפטא ונתקבל בקודש פנימה, סיפר בהתרגשות את כל השתלשלות העניינים, כיצד זכה לצאת מצרתו עד שנעשה לעשיר גדול, בעקבות הדרשה והסגולה שהזכיר הרב בשבת הגדול, והמשל שהדגים מחוכר שאין בידו לתשלום דמי החכירה וכו'. הוא אף תרם סכום עצום לפדיון נפש, בהטעימו שאלו הם 'דמי גואל ישראל'!

הרבי הקדוש בענוותנותו נענה ואמר: האמן לי, שאותה דוגמא שהבאתי בדרשה לא היתה מכוונת מצדי כלל, לא כלפיך ולא כלפי שום איש אחר, רק תפסתי הדוגמא המצויה באורחות חיינו... כנראה מן השמים כיוונו את הדברים בתוך פי, בטיב

ההשגחה העליונה בדיוק למה שנצרך עבורך! ואתה בכח האמונה שבך בתמימות ובפשטות, המשכת עבורך את ישועתך הגדולה, כי האמונה יש בה כח המשכה, להמשיך על ידה ברכה וטובה לכנסת ישראל.

[כמבואר בספרו הקדוש **אוהב ישראל** (פרשת נח), בשם **הרב הקדוש מורנו רבי יחיאל מיכל מגיד מישרים מזלאטשוב זצוק"ל**: "אמונה – מלשון 'ויהי אומן את הדסה' (אסתר ב, ז), והוא לשון המשכה וגידול. כי באמונה יש כח זה, שעל ידי האמונה יומשך הדבר הזה ממקורו ויבוא. היינו על ידי שהוא מאמין בהשם יתברך ובוטח בו באמונה שלימה על שום איזה דבר, אז נמשך הדבר ההוא ובא בשלימות" עכל"ק].

* * *

רוממות הקדושה בחג הפסח בצילו של הגה"ק רבי שמעון מזעליחוב זצוק"ל

הגה"ק רבי שימעלה מזליחוב זצוק"ל היה מרבה להכין את תלמידיו אהוביו בחורי חמד בישיבה הקדושה **חכמי לובלין** לקראת **חג הפסח**, והיה בעצמו בימים הללו כאש להבה, באומרו שבימים הללו **ניתן בנקל להתעלות ולהתקרב אל השם יתברך מאוד, יותר מבשאר ימות השנה.**

כידוע היה אותו קדוש מסתופף בצילם של הרבה מצדיקי הדור, ועורך **'נסיעות'** ביחד עם סגל מתלמידיו המקורבים לחצרות הקודש לשבתות וימים טובים. וברוב עמקותו וגאונותו היה מגלה ה'נקודה' שבכל מקום ומקום, להוציא את הלימוד מוסר העיקרי שבאותה חצר, ללמד את בני ישראל קשת.

כאשר ידוע שהרבה בנסיעותיו לחצר הקודש **לברטוב** בפולין של מעלה, באומרו ששם מצא את לבבו, כי דרכו של **הרה"ק מלברטוב זצוק"ל הי"ד** [בנו ממשיך דרכו של **הרה"ק רבי נתן דוד מפארצייווא זצוק"ל**] היתה באמת נוקבת מאוד יורד עד חדרי בטן, ומקרב באהבה עצומה את הבחורים הצעירים פרחי הצאן. ובבתי החסידים של לבערטוב היו הבחורים הצעירים 'מנהיגים' כל סדרי התפילה בהתלהבות עצומה ובאש קודש, ושימשו כבעלי תפילה וכיוצא.

באחד השנים ערך 'נסיעה' לקראת **חג הפסח** לאחד מחצרות הקודש, אך כשנשאל לשנה אחרת אם ברצונו לנסוע שוב לאותו מקום השיב בשלילה, ופידש טעמו ונימוקו, לפי שיש בימי הפסח חילוק באמירת ההלל, שבימים הראשונים של חג אומרים **'הלל השלם'**, ואילו בשאר ימי חול המועד אומרים **'הלל בדילוג'**. ויש הבדל גדול בין מדרגת הלל השלם למדרגת הלל בדילוג, ובאותה חצר לא ניכר החילוק בהלל שבין הימים, וחסרה לו אותה הרגשה דקה של חילוק זה.

בליל הסדר היה יושב באימה וירא ואומר ההגדה באש להבת שלהבת, ומפרש הכל בדרך הפשט בסיפור יציאת מצרים כדין. וכאשר ניסה פעם אחד האורחים המסובים לומר 'פשעטיל' על קטע אחד מן ההגדה, והחל לפלפל על דרך הפלפול כדרכם של 'הלומדים' בפולין, ביקשו רבי שימעל"ה לחכות עם הפשעטיל למחרת בסעודת יום טוב, באומרו שבליל הסדר אינו הזמן לומר 'פשעטל"ך', רק צריך להיות מוקדש כולו אך ורק לענייני יציאת מצרים, ולימוד יסודות גאולתם של ישראל.

סיפר אחד התלמידים, שהשתוקק מאוד להשתתף בליל הסדר במחיצת רבו, אחר ששמע מחבריו על גודל השמחה והקדושה שמשפיע הצדיק בלילה כיום יאיר. אך מחמת כמה סיבות עלתה לו אותה 'נסיעה' בקשיים גדולים, בימים אחרונים שלפני החג היה טרוד מאוד שנצרכו לו בביתו למלאכות הקשות לקראת החג, והגיע לביתו של הצדיק ממש בערב פסח.

בליל הסדר היה עייף ומותש מאוד, ועם כל זה השתתף בכל הסדר כולו באהבה ובשמחה ושתה בצימאון רב מכל אותה השפעה עצומה שהשפיע הצדיק.

והנה לאחר שהסתיים הסדר בשעה הסמוכה לפנות בוקר, כבר חש שהוא קרוב לחלשות מרוב מאמץ ויגיעה. אך לפתע נשמע קולו בקודש של רבי שימעלה כשפתח בנעימה נפלאה באמירת **'שיר השירים'** כנהוג, כשהוא מטעים כל תיבה במתינות ובמוחין דגדלות.

והעיד אותו תלמיד, שבאותה עת ניסכו בו כוחות רעננים מחודשים, ומכוח אותה מתיקות נפלאה של אמירת שיר השירים של הצדיק, נשכחה בפתאום ממנו כל עייפותו, ונשאר לישב ולהשתתף באמירת שיר השירים **במשך כשעה ומחצה!** – וכמה חודשים לאחר הפסח היה שואב חיזוק עצום מאותו ליל הסדר שזכה לחוג בבית רבו הקדוש.

כאשר בסגולת זה הלילה להשפיע אל כל ימות השנה כולה, כמו שכתב בספר הקדוש "בית אהרן", ממה שדרש באש קודש הרה"ק רבי אהרן מקארלין זצוק"ל ז"ע בליל הסדר דשנת תר"ז, וזלה"ק: "אבי [הרבי ר' אשר מסטולין] זצוק"ל אמר, 'כאן הבן שואל, פירוש 'שואל הוא לשון שאלה ובקשה. רוצה לומר, 'כאן' יכול הבר ישראל לשאול ולבקש מאביו שבשמים כל מה שצריך, ולקבל חיות על כל הדברים בלילה הזה, ולהשיג מה שלא עמל ויגע על זאת" עכלה"ט.

* * *

בפרוס עלינו חג הפסח הבעל"ט נקדמה נא בברכתא וצלותא מעליא, קדם מע"כ מורנו ורבינו מורה דרכנו ומאיר נתיבותינו הגה"צ שליט"א, עם מחברתו בקודש הרבנית הצדקנית תליט"א.

בניו הרבנים החשובים העומדים תמיד לימין צדקו, לבני הקהילה הנכבדים ומשפחותיהם, ולכל הקוראים הנאמנים ביחד עם כל בית ישראל. – חג כשר ושמח בבריות גופא ונהורא מעליא וכל משאלת לב לטובה.

ומהרה נזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים בגאולה השלמה ובנין בית קדשנו ותפארתנו במהרה בימינו – אמן.

על הברכה יעמדו

ניתן להנציח את העלון לשמחות, לברכה והצלחה או ליארצייט | התורמים להפצת העלון | לקבלת העלון במייל (דוא"ל) נא לשלוח למייל הפצו"ב

לע"נ הרה"ח ר' בצלאל ראובן ב"ר יהושע בערסראם זצ"ל נלב"ע ו' ניסן תש"פ תנ.צ.ב.

לע"נ רבי שבתי זצ"ל בן הגה"ק רבי גמליאל הכהן זצ"ל נלב"ע ח' שבט תשל"ז תנ.צ.ב.

לע"נ הרבנית מיכלא איטא בת הרה"ח ר' יחיאל מאיר נלבע י"א ניסן תשנ"ז תנ.צ.ב. • הוקצה ע"י בנה מורנו ורבנו שליט"א

לע"נ הרב יחיאל מאיר ז"ל בן הרב אברהם עקשטיין ז"ל נלב"ע י"ב סבת תשס"ח תנ.צ.ב.

לע"נ מרת חיה סאסא בת לאה נלב"ע י' סיון תנ.צ.ב.

לע"נ הבחור שמואל מאיר ז"ל בן יבלחט"א רבי ישראל יצחק נלב"ע י"ח כסלו תנ.צ.ב.

גרפצ'יק
טל: 02-5002321
גרפצ'יק

קשת הרשת
מיתוג יח"צ וקידום מכירות
02-6257948
info@keshet-hareshet.co.il

גל.פן

יו"ל ע"י קהילת שבתי בבית ד' | רח' ישעיהו 7 ירושלים טל: 05276-10455 078-3331109 | shvti11@gmail.com

יהודי יקר! אל תחזיק טובה לעצמך, הגך מוזמן להדפיס ולהפיץ את העלון באזור מגוריך ולהיות שותף לזיכוי הרבים. המעוניינים יקבלו את העלון במייל (אפשר גם ישירות לדפוס) בקובץ להדפסה.
Anyone Interested in receiving Tiv Hakehila weekly in Hebrew or English should Email - Sheldon@hpins.net Or | zeligk@gmail.com or text 718-249-7173